№ 98 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מאָנטאג, ל׳ ניסן פ׳ תזריע תר״צ | 28 kwietnia 1930 r. | טער יאהרגאַנג 24

עקספּערטיזע פון דער טייוועל-מאשין אין וואַרשא

האט בעוויזען, אַז אַ אויפרייס וואלט נישט געקענט חרוב מאַכען דעם בנין פון דער אַמבאַסאַדע

רעוויזיעס צווישען די רוסישע עמיגראַנטען אין וואַרשא

די עקספּערטיזע פון דער טייוועל-מאַשין

וואַרשא, (טעל.) די עקספּערטיזע פון׳ם בעשטאַנד-טייל פון דער טייוועל-מאשין, וואָס מען האָט געפינען אין שכנות׳דיגען בנין פון דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע אין וואַרשא, איז נאָך ענדגילטיג נישט דורכגעפיהרט געוואָרען. פון-דעסטוועגען איז שוין פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די טייוועל-מאַשין האָט ענט-האַלטען 6 ליטער שוואַרצען פּולווער. און אין פאַל פון אַן׳אויפרייס האָט עס געקאָנט מאַכען אַ לאָך פון 2 מעטער טיף, אָבער בשום אופן נישט חרוב מאַכען קיין בנין.

די אויספאָרשונג איז ווייטער אין גאַנג. מיט דער אויספאָרשונג פיהרט אָן פּראָקוראָר קרוזע און דער בעאַמטער פון אויספאָרשונגס-אַמט שיטלאָווסקי. אין משך פון היינטיגען טאָג האָט די פּאָליציי דורכגעפיהרט 62 רעוויזיעס ביי רוסי-שע עמיגראַנטען. קיין שום פערדעכטיגעס איז נישט געפונען געוואָרען און קיי-נער איז נישט אַרעסטירט געוואָרען.

סאוו. באַטשאַפּטער ביי מיניסטער זאַלעסקי

וואַרשא (טעל.) היינט וועט מינ. זאַלעסקי אויפנעמען דעם סאָוויעטישען באָטשאַפּטער אוסעיענקא.

די אויפנאַמע שטעהט נישט אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן אונגעלונגענעם אַטענ-טאַט אויף דער סאָוו. אַמבאַסאַדע.

יודישע פרויען בעטען צו בעגנעדיגן די צום טויט-פּעראורטיילטע אַראַבער

ירושלים, 27 אַפּריל (יטא) עס געהען אַרום קלאַנגען, אַז אייניגע יודישע פרויען האָבען אונטערגענומען אַן׳אַקציע צו זאַמלען אונטערשריפטען אויף אַ פּעטיציע צום הויך-קאָמיסאַר, אַז ער זאָל בעגנעדיגען די צום טויט-פּעראורטייל-טע אַראַבער, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין די אויגוסט-אונרוהען.

תנאים פון מאַדזשיצער רבינ׳ס טאָכטער

מיט׳ן ברודערן-זוהן פון אַלעקסאַנדער׳ער רבי׳ן

אָטוואַצק, (טעל.) היינט איז דאָ פאָרגעקומען די תנאים פון דער טאָכ-טער פון מאַדזשיצער רבי׳ן מיט אַ ברידערן-זוהן פון אַלעקסאַנדערער רבי׳ן. דער חתן הייסט יחיאל דאַנציגער.

6 אין אָוונד איז דער אַלעקסאַנדערער רבי אָנגעקומען קיין אָטוואַצק. ביים באַהן האָט איהם אָפּגעוואַרט אַ גרויסער עולם. עס איז געווען אַ גרויס גע-דראַנג און פּאָליציי האָט געמוזט האַלטען די אָרדנונג.

דער רבי איז פערפאָהרען צו זייגעם אַ חסיד און שפּעטער אָוועק אויף די תנאים. צו די תנאים איז געקומען אַן׳עולם חסידים פון 3000 מאַן. פאַר טויזענד געסט איז געווען געגרייט טיש עס זענען אויך געקומען פיל רבנים אין רבנים. ביים טיש האָט דער מאַדזשיצער רבי געזונגען זיינס אַ נייעם נגון.

דעפּעשע פון אוסישקין צו דעפּ. גרינבוים

וועגען פּלאַנצעי דעם באַלפור-וואַלד

וואַרשא (טעל.) דעפּ. גרינבוים האָט בעקומען אַ דעפּעשע פון אוסישקין׳ען אין נאָמען פון אַקציאָנס-קאָמיטעט, ציוניסטישער עקזעקוטיווע און דירעקטאָריום פון קרן-היסוד, אין וועלכער די ציוניסטען ווערען אויפגעפאָדערט תּיכף צוצו-טרעטען צו אַ אַקציע פון פּלאַנצען דעם באַלפור-וואַלד, ווייל דאָס פערלאַנגט דער כבוד פון יודישען פאָלק. אין דער נאָהנטסטער צייט מוזען געפּלאַנצט ווע-רען 5000 ביימער.

דער ציוניסטישער צ. ק. אין פּוילען האָט אויף זיין לעצטער זיצונג בע-שלאָסען אָנצוהויבען אַן׳אינטענסיווע זאַמעל-אַקציע פאַר פּלאַנצען דעם באַלפור-וואַלד.

ענגלאַנד וועט שטענדיג האַלטען מיליטער אין ארץ-ישראל

יאָהאַניסבורג 27 אַפּריל (יטא) גענעראַל סמיט האָט אויף אַ ציוניסטישען באַנקעט אָנגעוויזען, אַז אַזוי ווי ענגלאַנד מוז אונבעדינגט דעם סוף סוף-קאַנאַל הצט זי שטענדיג מוזען האַלטען מיליטער אין ארץ-ישראל, און דעריבער וועט דאָרט די רוה זיין געזיכערט.

קאָנפליקט אין כפר סבא נישט ליקווידירט

ירושלים, 27 אַפּריל (יט״א) דער קאָנפליקט אין כפר סבא איז נאָכנישט ליקווידירט געוואָרען און צו קיין פערשטענדיגונג איז נאָכנישט געקומען. מ׳האָט מורא פאַר ווייטערדיגע מיספּערשטענדנישען.

10 טעג אַרעסט פאַר שטערן דאָס דאַוונען ביים כותל

ירושלים 27 אַפּריל (יטא) דאָס קרייז געריכט אין ירושלים האָט פער׳משפּט אַנ׳אַראַבער אויף 10 טעג אַרעסט פאַר שטערן די יודען דאַוונען ביים כותל.

דער טעראָריסטען-פּראָצעס אין זאַגזשעב

בעלגראַד (סב.) אין ווייטערן המשך פון פּראָצעס געגען די זאַגזשעבער טערראָריסטען איז אויסגעקומען געוואָרען: דער אָנגעקלאָגטער בערנאַרדיטש, וועל-כען עס ווערט פאָרגעוואָרפען זיך צו דאָ-בען בעטייליגט און די נעהומטע פער-זאַמלונגען, אויף אייגער פון וועלכע עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו מאַכען אַ אַטענטאַט אויפ׳ן ציג מיט׳ן וועלכען ער איז געפאָהרען די קאָרוואַטישע דעלע-גאַציע. עס ווערט אויך פאָרגעוואָרפען בערנאַרדיטש׳ן צו האָבען אויבערגע-פיהרט אַ מעטוועל-מאַשין פון „קאַרלאָ-וואַטי״ קען זאַגזשעב, וואָס די פּלאַניצ׳ן האָט די אַטענטאַט-אויפזיכער ערעם טורט און אָפּגענומען בײַ זיך די מעטוועל-מאַשין. הענט קומט פאַר דער ווערדיגער המשך פון פּראָצעס

די אָנגעקלאָגטע פּרוווערטיגט שולדיג-שטראָפען און אונגעזעלי טויט-שטראָף.

הוי, נפלה עטרת ראשנו!

בלב כרוע ומורתח הננו מודיעים ע״ד האסון הגדול שסרנו בהלקח מאתנו פאר-משפחתנו מחמד עינינו

נ״ע שרגא פייבוש (ב״ר דוב) באקולין

בשנת 55 לימי חייו.

ההלוי׳ תהי, היום, ביום ב׳ ל׳ ניסן תר״ץ בשעה 2 אחה״צ מבית האבל רחוב שיענקעוויטשא 18

השרויים בצער עמוק: **המשפחה המתאבלת.**

Dr. med. H. Krauskopf
אַכושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנא 45 טעל. 113-47
נעמט אָן פון 4–7 אָוונד.

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציעל אַרצט
פאַר הויט האָר אין ווענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטרא-טעראַפּיע
פּאָלודניאָווע 28 נעהמט אָן פון 8–10 פריה 12–2;
7–8.30 אָוו. זונטאָג פון 9–2
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייען

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז
און לונגען-קראַנקהייט
כאַנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען 12–2 און פון 5–7 נעמט אויך אָן
אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאָכמ׳

Dr. med. H. Lajchter
צאַהן-ביראָרצ
קיפּער, דזשאַנסלעס גומען, ציינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאַנא 9, טעל. 149-66 1 שטאָק פראַנט

Dr. A. Mazur
וויסכאַדניאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.30 און 4—6 אָוונד.

וויעזן הייליט!
ארטאָפּעדישער שוהמאַכער-מייסטער
ספּעציאַליסט
הייליט אויס אַלע אַרט קראַנקע פיס ווי: פּלאַטפוס, קלומפוס, האַל-פוס, זענקפוס, הינער-אויגען און אַלע זעמטליכע פוס-פערהאַר-טונגען —
וויכטיג פאַר שטעפער און שוסטער
עס ווערט אונטעריכטעט מאָס-נעהמען לייסטן-ריכ-טען, מוסטער-צייכנען און שניידען לוט מאָס און פאַבריקס-אַרט.
וויענער דיפּלאָמירטער פאַר-לעהרער
Maurycy Silbersztein, Łódź,
49 Wschodnia 49
נעמט אָן פון 9–12 און פון 3–6 נאָכמיטאָג.

ווינער ארטאָפּעדישע פּראַצאַווניע
— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט —
מאַכט לוט גיפס-מאָדעלען וולקאַדקעס גענען פלאַט פיס קונסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסעטען און אַפּאַראַטען
א. ז. ו. גראַנסקאַ 28. וו 1, פון 5—7 אָוועד

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשא 30 טעל. 41-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און האַרץ-קראַנקהייטען

צו דער חתונה פון אונזער ל. טאָכטער און שוועסטער
פרל. שיינדיל פאַזנאַנסקא
מיט ה׳ יחזקאל קאַרמאַז
וועלכע איז געכטען פאָרגעקומען אין מינסטער (פראַנקרייך)
ווינשען פיל גליק און צופרידענהייט
עלטערן און געשוויסטער פאַזנאַנסקי.

צו דער האָכצייט פון אונזער ל. שוועס-טער און שוועגערין
פרל. שיינדיל פאַזנאַנסקא
מיט ה׳ יחזקאל קאַרמאַן
וועלכע איז געכטען פאָרגעקומען אין מינסטער (פראַנקראַך)
ווישען אַ הערצליכן מזל-טוב און אַלדאָס גוטס
משה פאַזנאַנסקי און פאַמיליע

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנא 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוועד.
בעזונדער „אַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Potrzebna panienka
do 5-cio let. dziewczynki na przed południe.
Zgłosić się Nowo-Cegiel. 24 do p. Kahan
godz. 2–4

משתתפים אנחנו בצערו של חברנו דוד שוויאַטלאָווסקי נ״י
למות עליו
אביו ז״ל
המקום ינחם אותו בתוך אבלי ציון וירושלים
חברי שעורי ערב „בית אברהם״
לאדז, פולנאצנא 21

הננו משתתפים בצערם העמוק של משפחת באקולין
למות עליהם ראש משפחתם ר׳ **פייביש** ז״ל
בעל המלבנה מבלוט
קבוצת ההכשרה „רעות״ של החלוץ-המרכזי

בעקאַנטמאַכונג
די פערוואַלטונג פון הילפס-פעראיין „משמרת החולים״ אַלעקסאַנ-דראָווסקא 6 טעלעפאָן 146.25 בעט אַלע מיטגלידער און סימפּאַטיקער יונגעלייט פון פריילינס, זיך צו פערשרייבען אין פעראיינס קאַנצעלאַריע אַנטייל צו נעמען אין דעם בלימעל-טאָג וואָס וועט פאָרקומען מיטוואָך דעם 30 קוויעטשען 1930, געדענקט אַז מיט אייר מיטהילף ראַטעוועט איהר יוד. קראַנקע פון באַלוט, ראַדאָגאָשטש און זובארדז
די פערוואַלטונג.

5 שטובען מיט קוך
און אַלע בעקוועמליכקייטען פראָנט 1-טער שטאָק ווי אויך אַ קעלער-וואוינונג פון 1 שטוב מיט אַ קוך פרייזווערט צו פערמיטען. צו ערפאַהרן ביי האַמבורסקי, פּיעטריקאָווער 16, (אין לאָקאַל פון אַדמיניסטר. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט״)

לוק קומט ווידער צוריק קיין א"י

פאָליטישער מאַרד אין וואַרשאַ

לוק קומט ווידער צוריק קיין א"י

לאָנדאָן, 27 (יטא) אין די ציונס־שטשע קרייזן האָט אַרויסגערופן פאַרוואונדערונג און ענטוישונג דער פאַקט, וואָס לוק וועט זיך בעטייליגן אין דער אָנגלישער דעלעגאַציע אויף דער סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע אין גענף. דאַנגען אין די אַפיציעלע קרייזן האָט מען דעם פאַקט פאַר גאַנץ נאַטירלעך. לוק וועט בעגלייטן די אָנגלישע פאַרשטער אין וועט געבען אונפאָרטאַציעס דער מאַנדאַט־קאָמיסיע אַלס פערזאָן, וואָס טראָגט דורעקט די פאַר־אַנטוואָרטלעכקייט פאַר די געשעהענישען אין א".

די מאַנדאַט־קאָמיסיע וועט בעטראַכטן די לאַגע אין א" און וועט שטעלען פראַגען, אויף וועלכע לוק וועט מוזען געבען תשובות.

וואָס אָנבעלאַנגט לוק'ס אָנוועזענהייט אין א", וועט זי פערלענגערט ווערען אויף אַ געוויסער צייט. אָבער ווען דאָס וועט געשען, איז נישט בעקאַנט.

ליקווידירט דעם שטרייק אין שפּיטאָל „שערי צדק"

ירושלים, 27 אַפּריל (יטא) עס האָט זיך פערענדיגט דער שטרייק פון די פלעגערינס אין שפּיטאָל „שערי צדק". דער דירעקטאָר פון שפּיטאָל האָט זיי נאָכגעגעבען די פאָדערונגען.

איז אַ ראַקעט אַראָפּלאָז איבער'ן לא מאַנש קאַנאַל

ניו־יאָרק, 27 (ספּעץ.) פריץ אָפּעל, דער קאָנסטרוקטאָר פון די ראַקעט־אַעראָפּלאַנען, וועלכער געפינט זיך איצט אין ניו־יאָרק, האָט ערקלערט די פרעסע־פאַרשטעהער, אַז ער האָט בדעה איבערצו'חזר'ן בלעריאָ'ס פליה פון יאָהר 1909 איבער'ן לא מאַנש קאַנאַל, אָבער אין אַ ראַקעט־אַעראָפּלאַן. ער האָפט, אַז ער וועט די נסיעה דורכמאַכען אין 15 מינוט.

געלערטער געפאַלו אַ קרבן פון דער וויסענשאַפט

ניו־יאָרק (סב.) פון מעקסיקאָ מעלדעט מען, אַז דער עמינאַנטער ד"ר קוהלמאַן, וואָס האָט אַ לאַנגע צייט געפירט וויסענשאַפטלעכע אויספאָרשונגען אין דער שטאָט אַמאַזאָק און פער־שטאָרבן אין דער אַנדיאַנער, וואָס האָבען וואַהרזינניג געגלויבט, אַז דער קוהלמאַן, וואָס האָט אַ לאַנגע צייט ד"ר זוטערע קונדער, כדי פון זיי אויסצו־צוהען שמאַלץ פאַר וויסענשאַפטלעכע צוועקען.

קאָנצערט פון 1500 זינגער אין לאָדזן

(ב) לויט דער אונזיאַמען פון פער־באַנד פון די פוילישע זינגער־פעראיינען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוועע, וועט דעם 1 יוני פאָרקומען אין לאָדז אַ צו־זאַמענפאָהר פון זינגער־פעראיינען. עס וועלען זיך בעטייליגען 30 פעראיינען, וואָס האָבען וואַהרזינניג געגלויבט, אַז דער געלעהרטער אין געקומען טויטער זיינערע קונדער, כדי פון זיי אויסצו־צוהען שמאַלץ פאַר וויסענשאַפטלעכע צוועקען.

די אימיגראַציע־סערטיפיקאַטען קיין א"י

ווערען נישט צוטיילט לויט די פאָליטישע איבערצייגונגען פון די אימיגראַציע־קאַנדידאַטען

פעסטשטעלונג פון דער „הסתדרות העובדים"

ירושלים, (יט"א)

די פרוטשע אויספאָרשונגס־קאָמיסיע אונטער'ן פאָרזיץ פון סער וואַלטער שאו האָט, ווי בעקאַנט, אין איהר בע־רולט געמאַלט די „פעסטשטעלונג", אַז די יידישע אַרבעטער־פעדעראַציע אין ארץ ישראל (הסתדרות העובדים) דאָט אַנ'אינגלים אויף דער פערטיילונג פון די אימיגראַציע־סערטיפיקאַטען און דעם זון, דאָס די סערטיפיקאַטען ווערען צומעלט נישט לויט די קוואָליפיקאַציעס פון די אינטוואַנדערער, אין דער אייפ־נאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד, נאָר לויט די פאָליטישע אויבערצייגונגען פון זיי אין מיגראַנטען. די דאָזיגע פעסטשטעלונג אין געמאַלט געוואָרען אויף יסוד פון אַן'ערקלערונג, וועלכע עס האָט פאַר דער קאָמיסיע אָפּגעגעבען דער אינ־וואַנדערונגס־קאָמיסאַר בײַ דער א"י־רעגירונג ר' אַלבערט הימסטן. די עק־זעקוטיוו פון דע' הסתדרות־העובדים האָט אויצ אויבערגעשיקט אַ ברוף דאָס ר' הימסטן און וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אַז זיין ערקלערונג פאַר דער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע דאָס גיעט קיין שום יסוד. קיינמאָל, ווערט אין ברוף געזאָגט, האָט די הסתדרות נישט בעקומען קיין אימיגראַציע־סער־טיפיקאַטען צו פערטיילען. אַזעלכע סער־טיפיקאַטען זענען שטענדיג געשטאַנען בלויז צו דער פערפיגונג פון דער ציו־ניסטישער עקזעקיטיוו, וועלכע האָט אינפאָרמירט דאָס אימיגראַציע־דע־פּאַרטאַמענט, וועלכע ברימישע קאָנס־לען און אויסלאַנד עס זאָלען געשיקט ווערען סערטיפיקאַטען צו פערטיילען צווישען אימיגראַנטען־קאַנדידאַטען. די פערטיילונג פון סערטיפיקאַטען לויט לענדער און אימיגראַנטען־קאַטעגאָר־יעס קומט צושטאַנד דורך דער ציוניס־טישער עקזעקיטיוו, וועלכע פערשטע־דיגט זיך אין דעם עניין מיט אור עולים קאָמיטאַר.. די אויסוואַהל פון קאַנדידאַ־טען פאַר דער עליה פוהרען דורך די לאָקאַלע באַלעסטונגס־אַמטען, וואָס בע־שטעהען פון פערטרעטער פון אַלע ציו־ניסטישע פּאַרטעען. די עקזעקיטיוו פון דער הסתדרות־העובדים פאָרערט אויף יסוף ה' הימסאַן ריכטונג צו שטע־לען די פאַלשע ערקלערונג, וואָס ער האָט אָפּגעגעבען פאַר דער ברימישער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע.

איינצעלהייטען וועגען די נישטיגע ענטשעדיגונגען פאַר יידען וואָס האָבען געליטען פון די אונגוסט־אונרוהען

ירושלים, (יט"א)

עס זענען בעקאַנט געוואָרען אַ רעה וויטערע פאַקטען ווי אַזוי ס'זענען בע־עולט די יידען, וואָס האָבען געליטן בעת די אונגוסט־אונרוהען דורך בעקומען נישטיגע ענטשעדיגונגען די ספרדישע קהלה און חברון, וועלכע האָט געגאָ־דערט אין אימונגראַנטען = קאַטעגאָר־יעס קומט צושטאַנד דורך דער ציוניס־טישער עקזעקיטיוו, וועלכע פערשטע־דיגט זיך אין דעם עניין מיט אור עולים קאָמיטאַר.. די אויסוואַהל פון קאַנדידאַ־טען פאַר דער עליה פוהרען דורך די לאָקאַלע באַלעסטונגס־אַמטען, וואָס בע־שטעהען פון פערטרעטער פון אַלע ציו־ניסטישע פּאַרטעען. די עקזעקיטיוו פון דער הסתדרות־העובדים פאָרערט אויף יסוף ה' הימסאַן ריכטונג צו שטע־לען די פאַלשע ערקלערונג, וואָס ער האָט אָפּגעגעבען פאַר דער ברימישער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע.

צפת האָט געמאַנט 3000 פונט און בע־קומען 144 פונט. די משפחה פון דער־דרג'עמען שולער פון דער חברו'ער ישיבה קראַסנער האָט בעקומען 114 פונט אנשטאָט די געפאָרערטע 5000 פונט. פיל פערוואונדערטע יידען האָט מען נישט אָנערקענט קיין אינ גראָשען עטשעדיגונג. דער שוועסטער פון הרב האָט געפאָרערט 500 פונט פאַר זיין שנומען אַ האַנד און אויסגעפלינדערט דאָס הויז, האָט מען אויסגעצאָהלט 2 פונט מוט 10 שולונג. די פערבינטערונג איז נאָך געשטענען צוליב דעם, וואָס דער אַראַבישער אַדוואָקאַט און ירוש־לים האסאן על בערעאירי האָט פאַר די געלטענע שאָרענס פון דער שרפה און זען הויז בעת די אונרוהען בעקומען 340 פונט ענטשעדיגונג. זען הויז איז דעמאָנסטרירט געוואָרען פאַר דער ברי־מישער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע. אַלס בעווייז, דאָס יידען האָבען פערגובטעט אַראַבישען פערמעגען בעת די אונר־הען.

פון דער ספּאָרט־וועלט

די נעכטיגע ליגע מייסטערשאַפטס־מעטשעס

„וויסלאַ" — „ל. ס. ס." 0:2 (0:1)

געלטען 4 גאָלס. און אויפ'ן לק"ס־פלאַץ פאָרגעקומען דער אָנגעקונדיגטער ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען „וויסלאַ" און „לקס".

בײַדע מאַנשאַפטען זענען אויפגעטר־טען מיט די בעסטע שפּילער. באַלד פון אָנהויב און וואַרפט אָן „וויסלאַ" אַ טער־דערישע טעמפּאָ. וועלכעס די לקס" טאָ־שאַפט קאָן נישט אויסהאַלטען, און מוז זיך בעגנוגען מיט אַ דעפענסיוו־טאַקטיק „לקס" פיהרט אויך אַדורך טעהרעיע אַנ־גריפען אָבער אָהן ערפאָלג. אין דער 10. מינוט שוסט באַלצער פון אַ אויס־פאַל אַ אונהאַלטבאַר טויער. עס געלינגט אויך „וויסלאַ" צו שוסען אַ צווייטע טויער נאָר עס ווערט נישט אָנערקענט, מחמת עס איז געשאָסען געוואָרען פון אַ אויף־זער. פון דער האַלב־צייט בלייבט דער רעזולטאַט 1:0 פאַר „וויסלאַ".

נאָכ'ן זייטען־וועכסעל געהט „ל.ס.ס" אונבאַר טעהר צום אָנגריף, קאָן אָבער זאָגאַר קיין עהרען־טייער נישט שוסען. און שוין אין דער 46 מינוט שוסט לובאָוויץ־צקי דאָס צווייטע טויער פאַר „וויסלאַ". דער רעזולטאַט פערבלייבט שוין אויף פון צום סוף, און דער מעטש ווערט פער־ענדיגט 2:0 לטובת „וויסלאַ".

דער בעסטער טייל פון דער „וויסלאַ" מאַנשאַפט איז געווען די האַלף־רייה, וועלכע האָבען בעסער פערשטאַרקט דעם אָנגריף, צוגעבענדיג אויהם מוט און אויס ארטבעשענדיג ווייטערע זיכערע פּאָזיציעס. בײַ ל.ס.ס. האָבען געלעצט: גאָלעצקי, יאַשינסקי דורקע און דער טויערמאַן מילאַ.

רוכטער נאַוראָצקי פון פויזען נוט. קאָרנער 4:4. פּובליקום 3500 מאַן.

„טשאַרני" (לעמבערג) — „ל. ט. פּ. ג." (לאָדז) 0:0

לעמבערג (מעלפּ) הטנט און דאָ פאָרגעקומען דער ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען דעם פאַראַיאַחרינען קאַנ־דידאַט אויף אַרויסצופאַלען פון דער ליגע די הונגע „טשאַרני" און דעם ליגע בון־זקונים „ל.ט.פּ.ג. פון לאָדז.

דער מעטש איז געווען אַ גאַנץ שעהנער און דער פערזאַמעלטער גרויסער עולם פון לאָדז האָט אויפגעמערקזאַם אָנגעקוקט די פאַרזאָן, וואָס טראָגט דורעקט די פער־אַנטוואָרטלעכקייט פאַר די געשעהענישען אין א".

די מאַנדאַט־קאָמיסיע וועט בעטראַכ־טען די לאַגע אין א" און וועט שטעלען פראַגען, אויף וועלכע לוק וועט מוזען געבען תשובות.

וואָס אָנבעלאַנגט לוק'ס אָנוועזענהייט אין א", וועט זי פערלענגערט ווערען אויף אַ געוויסער צייט. אָבער ווען דאָס וועט געשען, איז נישט בעקאַנט.

ענגלישע רעגירונג וועט ערפילען איהרע התחיבות'ן צום יידישען פאָלק

ניו־יאָרק, 28 אַפּריל (יטא) אין אַ געשפּרעך מיט'ן פאָרשטעהער פון יט"א, האָט פעליקס וואַרבורג ערקלערט, אַז ער האָט צוטרוי צו דער ענגלישער רעגי־רונג, אַז זי וועט ערפילען איהרע התחיבות'ן צום יידישן פאָלק.

וואַרבורג האָט אויך אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט מיט דער לעצטער סעסיע פון אַדמיניסטראַטיוון ראַט פון דעק יידישער „אַגענץ".

פאָליטישער מאָרד אין וואַרשאַ

וואַרשאַ (טעל.) אויף מילאַ נאָס האָט היינט אַנ'אויגבעקאַנטער עטליכע מאָל אויסגעשאָסען אויפ'ן יידישען בעקער־אַרבייטער אפרים ווייסבראַד. נאָכ'ן אָפּגעבען די שאָסען איז דער שיסער נעלם געוואָרען. דער פערוואונדעטער איז אָפּגעפירט געוואָרען אין שפּיטאָל, וואו ער איז באַלד געשטאָרבען.

דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן פאַרטייאישען באָדען. דער דערשאָסענער בעקער־אַרבייטער האָט געהערט צום קאָמוניסטישען בעקער־פער־איין. דער נייער פאָליטישער מאָרד האָט אין די וואַרשאַווער אַרבייטער־קרייזען אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפרעגונג און עס ווערען שאַרף געטאָדעלט די מעטאָ־דען פון פאָליטישען טעראָר, וואָס בירגערן זיך איין אין דער פוילישער אַרבײַ־טער־בעוועגונג.

פון דער ספּאָרט־וועלט

די נעכטיגע ליגע מייסטערשאַפטס־מעטשעס

„וויסלאַ" — „ל. ס. ס." 0:2 (0:1)

געלטען 4 גאָלס. און אויפ'ן לק"ס־פלאַץ פאָרגעקומען דער אָנגעקונדיגטער ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען „וויסלאַ" און „לקס".

בײַדע מאַנשאַפטען זענען אויפגעטר־טען מיט די בעסטע שפּילער. באַלד פון אָנהויב און וואַרפט אָן „וויסלאַ" אַ טער־דערישע טעמפּאָ. וועלכעס די לקס" טאָ־שאַפט קאָן נישט אויסהאַלטען, און מוז זיך בעגנוגען מיט אַ דעפענסיוו־טאַקטיק „לקס" פיהרט אויך אַדורך טעהרעיע אַנ־גריפען אָבער אָהן ערפאָלג. אין דער 10. מינוט שוסט באַלצער פון אַ אויס־פאַל אַ אונהאַלטבאַר טויער. עס געלינגט אויך „וויסלאַ" צו שוסען אַ צווייטע טויער נאָר עס ווערט נישט אָנערקענט, מחמת עס איז געשאָסען געוואָרען פון אַ אויף־זער. פון דער האַלב־צייט בלייבט דער רעזולטאַט 1:0 פאַר „וויסלאַ".

נאָכ'ן זייטען־וועכסעל געהט „ל.ס.ס" אונבאַר טעהר צום אָנגריף, קאָן אָבער זאָגאַר קיין עהרען־טייער נישט שוסען. און שוין אין דער 46 מינוט שוסט לובאָוויץ־צקי דאָס צווייטע טויער פאַר „וויסלאַ". דער רעזולטאַט פערבלייבט שוין אויף פון צום סוף, און דער מעטש ווערט פער־ענדיגט 2:0 לטובת „וויסלאַ".

דער בעסטער טייל פון דער „וויסלאַ" מאַנשאַפט איז געווען די האַלף־רייה, וועלכע האָבען בעסער פערשטאַרקט דעם אָנגריף, צוגעבענדיג אויהם מוט און אויס ארטבעשענדיג ווייטערע זיכערע פּאָזיציעס. בײַ ל.ס.ס. האָבען געלעצט: גאָלעצקי, יאַשינסקי דורקע און דער טויערמאַן מילאַ.

רוכטער נאַוראָצקי פון פויזען נוט. קאָרנער 4:4. פּובליקום 3500 מאַן.

„טשאַרני" (לעמבערג) — „ל. ט. פּ. ג." (לאָדז) 0:0

לעמבערג (מעלפּ) הטנט און דאָ פאָרגעקומען דער ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען דעם פאַראַיאַחרינען קאַנ־דידאַט אויף אַרויסצופאַלען פון דער ליגע די הונגע „טשאַרני" און דעם ליגע בון־זקונים „ל.ט.פּ.ג. פון לאָדז.

דער מעטש איז געווען אַ גאַנץ שעהנער און דער פערזאַמעלטער גרויסער עולם

„קראַקאָוויא" — „נאַרבאָרניא" 1:2 (0:1)

קראַקע (מעלפּ.) דער „דערבי" ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען די צוויי הונגע שטאַרקע מאַנשאַפטען פון „קראַ־קאָוויא" און „נאַרבאָרניא" האָט בײַ אונז אין שטאָט אַרויסגערופען גרויס אינטע־רעס. בײַדע מאַנשאַפטען האָבען געשפּילט מיט זייערע בעסטע שפּילער. און גע־לונגען אַ זעהר שעהן שפּיל. „קראַ־קאָוויא" האָט זיך דאָך אַרויסגעוויזען שעק.

„פּאָלאָניא" (וואַרשאַ) — „פּאָגאָן" (לעמבערג) 2:3 (0:1)

וואַרשאַ (מעלפּ) די הונגע „פּאָלאָ־ניא" האָט הייט געשפּילט אַ פּויסבאָל־מעטש מיט לעמבערגער „פּאָגאָן" פון דער ליגע מייסטערשאַפט. דער מעטש האָט זיך געדרעגט מיט אַ רעכט רעזול־טאַט 2:2.

פאַר „פּאָלאָניא" האָבען געשאָסען טויער מאַליק און קאַמשטאַוסקי. פאַר „פּאָגאָן" מאַיער און האַגקע.

„וואַרטאַ" (פּויזען) — „וואַרשאַוויאַנקאַ" (וואַרשאַ) 2:4 (0:3)

פּויזען (מעלפּ.) אויך דאָ איז פאָרגעקומען אַ ליגע מייסטערשאַפטס־מעטש צווישען דעם פּויליש־שען פוסבאָל־ליגע מייסטער „וואַרטאַ" און „וואַר־שאַוויאַנקאַ". „וואַרטאַ" איז אַ פיל בע־סערע מאַנשאַפט, און האָט דעם פער־רינטען נצחון. דעם מעטש געווינט „וואַר־טאַ" מיט 4:2.

טויערן פאַר „וואַרטאַ" האָבען גע־שאָסען פּושנאָוויטש, סטאַלינסקי, קיציאַלא און ראַדאָיעווסקי. פאַר „וואַרשאַוויאַנ־קאַ" זייערוש II פון אַ 11 מעטער. און 1 טויער פון אַ הונטער־טויער פער־מישונג

„ב" קלאַס מייסטערשאַפט פון ל. א. ז. פּ. ג.

„חשמונאי" — „ס. ס. ק. מ." 0:2 (0:1)

שבת נאָכמיטאָג. אין אויפ'ן ז.ק.ס. פּלאַץ פאָרגעקומען אַ פוסבאָל־מעטש פון „ב" קלאַס מייסטערשאַפט צווישען דער שטאַרקער יידישער „ב"־קלאַסנער מאַנ־שאַפט „חשמונאי" און דער שטאַרקער מאַנשאַפט פון לאָינער „ס.ס.ק.מ.".

באַלד פון אָנהויב גרייפט „חשמונאי" פסרר אָן „ס.ס.ק.מ." קאָן נוט אויסהאַל־טען די אָנגריפן דאָך שוסט „חשמונאי" בײַ צו דער פויזיק קוים איין טויער.

נאָך דער פויזיק וויל זיך ס.ס.ק"מ רע־האַביליטירען. אָבער עס געלינגט אויך נישט דאַנקען „חשמונאי" פערגרעס־סערט דעם רעזולטאַט מיט נאָך אַ צווייט טויער.

דער מעטש ווערט פערענדיגט מיט 2:0 פאַר „חשמונאי". טויערן פאַר „חשמונאי" האָבען געשאָסען לוטעץ און סונאַדערקע.

„פּאָגאָן" (לאָדז) — „סאַקאָל" (פּאַביאַניץ) 1:5

„א" קלאַס מייסטערשאַפט פון ל. א. ז. פּ. ג.

גרויסער נצחון פון הכח איבער פּ. ט. ץ.

נאָכ'ן נצחון בעפאַלט מען די הכח'נער מיט מעסער'ס

„הכח" — „פּ. ט. צ." (פּאַביאַניץ) 2:5 (1:2)

זונטאָג 4 נאָכמיטאָג און אויפ'ן פּלאַץ פון סאָקאָל פאָרגעקומען אַ מעטש צו־געגען מייסטערשאַפט פון קלאַס „א" צווי־שען „הכח" לאָדז מיט פּ.ט.ץ. פּאַביאַניץ דער רעזולטאַט פון דערהאַלבצייט 2:1 לטובת הכח, נאָך די האַלבצייט געלונגט דעם הכח צו שוסען נאָך 3 גאָלען און אונעם שוסט פּ.מ.ץ. אַזוי, אַז דער רע־זולטאַט ענדיגט זיך מיט 2:5 לטובת הכח. רוכטער אָמאָ, פּובליקום 2000 מאַן

נאָכ'ן נצחון לאָזט דאָס קרוסטלוכע פּובליקום נישט אַראָפּ פון פּלאַץ די חבח'אַנער, מען ווערפט אויף זיי אַ האַ־געל פון שמעכער, מען טעלעפאָנירט נאָך פּאָליצאַי. דאַן קענען ערשט די הכח'אַנער פערלאָזען דעם פּלאַץ.

* * *

שבת 4 נאָכ. אין אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ פון ק.ר.ע. פאָרגעקומען אַ מעטש פון „מכבי" מיט'ן יידישען אַרבייטער ספּאָרט־קלוב „שטערן" (לונקע פּעלע־ציון). דער רעזולטאַט 0:2 לטובת „שטערן".

ג" ליסער נצחון פון טוריסטען איבער בורזאַ

„טוריסטען" — „בורזשאַ" 2:7 (2:2)

הטנט זונטאָג 11 פאָרמיטאָג און אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ פון „בורזאַ" פאָר־געקומען אַ מעטש פון „טוריסטען" — לאָדז, מיט „בורזאַ" — פּאַביאַניץ. בײַ־דע פון קלאַס „א". דער רעזולטאַט פון די האַלב־צייט 2:2 נאָך די האַלב־צייט הויבען אָן די טוריסטען זעהר שטאַר־מיש צו שפּילען און זיי גוט זיך אין צו מאַכען גאָר 5 גאָלען, אַזוי, וואָס דער מעטש ענדיגט זיך מיט 2:7 לטובת טו־ריסטען. פּובליקום — 1000 מאַן. רוכ־טער רעטנע.

„סאַקאָל" (זגיערז) — „ו. כ. ס." (לאָדז) 3:1 (2:0)

דער ו.ק.ס. איז געווען אַלס נאָסט פון זגערזשער „סאָקאָל", מיט וועלכען זיי האָבען געשפּילט אַ „א"־קלאַס מייס־טערשאַפט־מעטש. די ו.ק.ס. מאַנשאַפט האָט זיך זעהר שעהן פּרעזענטירט, און גוט געשפּילט. אויך די ו.ק.ס. מאַנשאַפט האָט דאָרט אָפּגעהאַלטען אַ שעהנעם נצחון, שלאָגענדיג „סאָקאָל" 3:1.

„ווירזעוו" — „ל. מ. ס. ג." I ב 1:1 (0:1)

שבת 4 נאָכמיטאָג איז אויפ'ן אונגע־נעם פּלאַץ פון „ווירזעוו" פאָרגעקומען דער פוסבאָל מעטש פאַר דער „א"־קלאַס מייסטערשאַפט פון ל.א.ז.פּ.ג., צווישען די צוויי אַרבייטער־מאַנשאַפטען פון „ווירזעוו" און „ל.מ.ס.ג." I ב.

בײַדע מאַנשאַפטען זענען אויפגע־טרעטען מיט די בעסטע שפּילער, צע־מענטירט האָט זיך „ווירזעוו" געווינען אַלס שטאַרקערער געגנער, הייסט זיך אין דער ערשטער העלפט. עס געלינגט אויך אויף צו שוסען דאָס אויצ־טויער, און דער רעזולטאַט איז בון צו דער פויזיק 1:0 פאַר „ווירזעוו". נאָכ'ן זעמען־וועכסעל ווערט דער מעטש עפּ־ווען אונטערשאַנטיט, דאַן „ל.מ.ס.ג." מיט מעהר אָגרעסיוו. דער מעטש ענ־דיגט זיך מיט'ן רעזולטאַט 1:1.

„ל. ס. ס." I ב — „אַרקאָ" 1:4 (0:3)

געלטען 11 פרוה איז אויפ'ן ל"ס־פּלאַץ פאָרגעקומען אַ „א"־קלאַס פוסבאָל מייסטערשאַפט־מעטש צווישען לק"ס I ב. און דער פאַראָלעווער שטאַרקער מאַנ־שאַפט „אַרקאָ". לק"ס האָט אויך דאָס מאָל געוויזען אַ קאָנצערט־שפּיל, שלאָ־גענדיג אויהר אויהר פון אַ גרעסער־ציפער 4:1.

מויערן פאַר לק"ס האָבען געשאָסען שלאַגאָווסקי 3, ווינסלאַווסקי 1. „אַרקאָ" האָט דאָס טויער אַרצילט פון אַ 11־מע־טער. פּובליקום צירקע 1000 מאַן.

„אוניאָן" — „ביעג" (0:0) 0:0

געלטען 11 פרוה איז אויפ'ן ווק"ס־פּלאַץ פאָרגעקומען אַ מעטש פאַר'ן „א" קלאַס מייסטערשאַפט צווישען „אוניאָן" און „ביעג".

מיט מאַנשאַפטען האָבען זיך געווי־זען אַלס גלטכע געגנער. דער מעטש האָט זיך געענדיגט דעמ 0:0 בײַדע מאַנשאַפטען האָבען זיך געמיטלט מיט רו פּונקטען.

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 10057. אַדמיניסטראַציע 160.47

די „אגודה" האט דאס וואָרט

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט הלל צייטלין אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט רערמיט, וואָס דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטעט צוזאַמען מיט דער „אגודה", אַז זי זאָל אַריינטרעטען אין דער „אַגענץ" און צוהעלפען דעם אויפבוי פון דער יידישער נאַציאָנאַלער היים.

הלל צייטלין קומט דאָ אפילו אַריין אין אַזאַ התפעלות, אַז ער האַלט אַזש רעם דאָזיגען בעשלוס פאַר דעם וויכטיגסטען שריט פונ׳ם אַדמיניסטראַטיווען קאָמיטעט.

מיר, פון אונזער זייט, האַלטען אויך יעדען פרוב פון אַריינציהען וואָס ווייטערע שיכטען פון דער יידישער בעפעלקערונג אינ׳ם אויפבוי-ווערק פון ארץ-ישראל, פאַר זעהר געוואונשען און נויטווענדיג. מיר זענען אָבער אין דער מיינונג, אַז די ביז-איצטיגע טאַקטיק פון דער „אגודה" וואָרפט אונז אַריין אין זעהר שטאַרקע ספקות, צי מען קאָן פון דער דאָזיגער זייט ערוואַרטען אַזאַ נויטיגע מאָס פון לאָיאַליטעט און גוטען ווילען. וואָס עס פאָדערט זיך ביי דער אַרבייט פאַר ארץ-ישראל, וועלכע שטיצט זיך אויף דער קאָנסאָלידאַציע פון גאַנצען יידישען כלל. די „אגודה" האָט נאָך ביז איצט נישט אַרויסגעוויזען דעם מינימום פון גוטען ווילען און לאָיאַליטעט, וואָס איז אונבעדינגט נויטיג צו אונזער אויפגאַבע. מיר דאַרפען אפשר, איצט נישט דערמאָנען קיין אַלטע חטאים. עדער קען זיי אָבער אַזוי גוט, אַז עס איז זיי בכלל נישט נויטיג אָנצווייזען...

די בעציהונג פון דער „אגודה" צו דער „אַגענץ" איז אַ קאַפּיטעל פאַר יך, מיט אַ יאָהר צוריק, ווען עס איז פאָרגעקומען אין ציריך די היסטאָרישע אַרבעטרייטונג פון דער „אַגענץ", האָט די „אגודה" געהאַט אַ זעהר גוטען שעת הכושר זיך צו בעהעפטען צו דער מחנה, וואָס בויט די נאַציאָנאַלע היים. דאָס איז שוין מעהר נישט געווען קיין „פּאַרטייאישע" אימפּרעזע פון די ציוניסטען, נאָר אַנ׳אַלגעמיין יידישע אַקציע, און די „אגודה" האָט דעריבער נישט געהאַט וואָס מורא צו האָבען. די „אגודה" האָט אָבער נישט אויסגענוצט די דאָזיגע היסטאָרישע געלעגענהייט, פערקעהרט, זי האָט נאָך געקוקט קרום אויף די רבנים, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דער „אַגענץ" און זיך אין איהר בעטייליגט. דער קאָנגרעס פון דער „אגודה", וועלכער איז פאָרגעקומען נאָך דעם צייכער אין ווין, האָט אפילו אָפּגעוואַרפען דעם געדאַנק וועגען איהר אַריינטריט אין דער „אַגענץ".

דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטעט פון דער „אַגענץ" האָט איצט נאָכאַמאָל צונומען דאָס וואָרט אין דעם ענין, און אויסגעשטרעקט אַ האַנד צו דער „אגודה". אין די אגודיסטישע קרייזען וועט דאָך קיינער אודאי נישט זיין אַזוי נאַאיוו, אָדער אַזוי גדלות׳דיג צו גלויבען, אַז דער דאָזיגער שריט פון דער „אַגענץ" איז אַ סימן פון שוואַכקייט און זי מוז אונבעדינגט האָבען די „אגודה" אין איהרע רייהען.

דאָס וואָלט געווען אַ געוואַלדיגער טעות פון זייער זייט. ווען מיר רעדען וועגען דער „אגודה", מיינען מיר דאָך קודם כל די „אגודה" און נישט די גאַנצע אָרטאָדאָקסיע אַלס אַזעלכע. די „אגודה" האָט אין איהרע רייהען אַ טייל, און דאָס אַ קליינער טייל, פון דער יידישער אָרטאָדאָקסיע דער איבעריגער טייל פון דער אָרטאָדאָקסיע געהער צו דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און ממילא צו דער „אַגענץ". פערהאַן נאָך אַ טייל, וואָס האַלט בכלל נישט פון אָרגאַניזאַציע, דערפון איז דאָך געדרונגען, אַז מיט׳ן ערווערבען די „אגודה" סאַר דער „אַגענץ", איז עס נאָך נישט די גאַנצע יידישע אָרטאָדאָקסיע, פון וועלכער אַ טייל — מיר זאָרן איבער—געהער שוין צו דער „אַגענץ" און אַ צווייטער טייל איז בכלל געגען אָרגאַניזאַציע און אפילו געגען דער „אגודה".

אין אויב דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען מיט דער „אגודה", איז עס בלויז צוליב מאָראַלישע און פּאָליטישע טעמים. אַז אַלע יידישע גרופּירונגען, וואָס האָבען אַ פּאָזיטיווע שטעלונג צום ישוב, זאָלען נעהערען צו דער „אַגענץ", אָבער אָהן דער „אגודה" וועט די „אַגענץ" אַלץ בלייבען—„אַגענץ".

פון מאָטעריעלען שטאַנדפּונקט, וועט די „אַגענץ" נישט האָבען קיין גרויסען נוצען פון דער „אגודה". די אגודה-קרייזען האָבען נאָך ביז איז איצט דערוויל נישט אַרויסגעוויזען זייער גרייטקייט צו מאַטעריעלע קרבנות.

ווי עס זאָל נישט זיין, האָט די „אַגענץ" אויסגעשטרעקט איהר האַנד צו דער „אגודה", און די „אגודה" האָט ווידער אַ שעת הכושר אַרויסצוגעהן פון איהר סעפּעראַטיסטישער איזאָלאַציע און זיך פעראיי ניגען מיט׳ן גאַנצען יידישען כלל אויף דער ארץ ישראל פלאַטפאָרם. צי וועט דאָס די „אגודה" טון?..

ד״ר ו. בערקעלהאמער

פאַבריק-שולען

סאַר יוד. אַרבייטער-יוגענד.

מאָסקווע, (יט״א)

אין הספּס מומ׳ן בעשלוס פון בול-דוגנס-קאָמיסאַריאַט וועלען אין קורצען געשפּאַנט ווערען אין די גרעסטע אינ-דוסטריע-צענטרען פון לוגאָווסק, סאַר-קאָוו, קיעוו, א.אַז ו. 18 יודישע פאַבריק שולען. אַ דאַנק די שולען וועט אַ גרויסע צאָהל יודען האָבען די מעגליכקייט שנעל און גרונדליך זיך אויסצולערנען די אַרבייט.

„פּאַטאָליגיע פון ראַסען-אַנטיסעמיטיזם"

בערלין. (יט״א) דער בעקאַנטער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאָליטיקער ערנסט קוטנער, מיטגליד פון פּרעסישען לאַנדטאָג, האָט די טעג אין פּוילאָ-פּער-לאָג פערעפנטלוכט אַ פּאָליטיש-פּסיכאָ-לאָגישען שטודיום א. נ. „פּאַטאָליגיע פון ראַסען-אַנטיסעמיטיזם". אין דער בראַשור אַנאַליזירט ערנסט קוטנער דעם אַנטיסעמיטיזם אַלס אַ פּסיכישע קראַנק-הייט, אַלס אַ נוראָזע, וועלכע דאַרף גע-היילט ווערען. די בראַשור איז פערזעט-הען מיט אַ פאָרוואָרט פון בעקאַנטען מעדיציניער מונסטעריאַל-ראַט ד״ר אַל-פרעד בוגער.

קאָנגרעס פון יודישע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס איז בודאַפּעשט

בודאַפּעסט, (יט״א)

די ציוניסטישע יוגענד אָרגאַניזאַציע, „הסתדרות הנוער בהונגריה" האָט אינ-געלאַדען אַל יודישע יוגענד-אָרגאַניזאַ-ציעס אין אונגאַרן, וואָ סבעזיצען נוט קען אויסגעשפּראָכענעם פאַרטיי-פּאָ-ליטישען פּרצף אויף אַ קאָנפערענץ קען בודאַפּעסט. דער צוזאַמענגאָהער און בע-שטימט אויף דעם 8 און 9-טען יוני ח. י. און וועט בעהאַנדלען אַ רעה אי-דעאָלאָגישע און אָרגאַניזאַציאָנס-פראַ-גען.

„דער אַנטיסעמיטיזם און זיין היילונג"

וואָס שרייבט וועגען דעם דער בעסאַנטער שריפטשטעלער היינריך מאַן.

בערלין, (יט״א)

עס איז ערשינען אַ זאַמלונג פון אַר-טיקלען און רעדעס פון בעקאַנטען דייטשען שרי׳פטשטעלער הינריך מאַן א. נ. „זיבען יאָהר, כראָניק פון געדאַנקען און געשעהענישען." די זאַמלונג שטעלט אויך אַנ׳אַרטיקעל א. נ. אַנטי-סעמיטיזם און זיין היילונג", און וועל-כען עס ווערען צוגעגעבען אַ אַנטווערט אויף אַ פאָלגענדע געדאַנקען:

„דער אַנטיסעמיטיזם שטעהט דאָרט, וואו דאָס פאָלק איז אין קנעכט-שאַפט. דער אַנטיסעמיטיזם פערבלייבט אויך אין מעהר, אָדער וועניגער בייז-ווילונג פאָרמען נאָך דער נאַציאָנאַלער און פּאָליטישער בעפרייאונג, וואָס איז נאָך אינגאַנצען נישט אָרויסגעקומען פון אַ נאַציאָנאַלער גוף. דער האַס צו פראַנצויזען און ענ-גלאַנד האָט אין זיין צייט בעקומען זיין אויסלאָדונג אין דייטשען זונ אויבער פראַנקרייך, אָדער צוליב ענגלאַנד׳ס דע-גראַדירונג צוזאַמען מיט נאַציאָנאַל-סאָ נאָך דער וועלט-מלחמה. דער דייט-שער אַנטיסעמיטיזם קען זיך אָבער נישט געפריען פון פינגלוכען געפיהל פון יודענהאַס דורך געוואַלד-געשעהענישען. דאָס וואָלט געווען אַ זעלבסט-צערשטע-רונג, ווייל מיט זיינע יודען האָט ער אַלץ געמיינזאַם, דאָס לאַנד, די ווירט-שאַפט, דעם אָרט דענקען, זיין שטע-לונג צו די וועלט-אויפגאַבען. טיף אין אינהם איז פערבאָרגען דער „מינדער-ווערטיגקייטס-קאָמפּלעקס" און ער פינהלט דערביבער די גוטוווענדיגקייט צו אַקצעפטירען זיין נאַציאָנאַלען ווערט. ער קען זיך נישט בעגעהן אָהן דעם האַס, אָהן דער נאָהענטקייט פון געהאַסטען, מיט וועלכען ער האַלט אין אַיין רוואַ-לוזורען. אין דער פאָרשטעלונג פון די אַנטיסעמיטען איז דער יוד, דער האַרט סטער און דורכגעטרייבענסטער לעבענס-קעמפער. דער אַנטיסעמיט וואָלט גע-ווען קאָנקורענץ-פעהיגער, ווען ער וואָלט ווענינער גרינגעשעצט ווערטען, וואָס גובען נישט גלייך קיין מאַטער-יעלען נוצען. ער וואָלט גוט געטון, ווען ער וואָלט געוואָרען בעשטעדיגער און שטאַרקער און וואָלט זיך נישט פער-גלייכט אונאויפהערליך מיט די יודען. ער וואָלט געווען גליקליכער און וואָלט געוואָרען אויס אַנטיסעמיט".

יודען בעהערשען קאַנאַדאַ...

שאַרפע אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען פון דער מאָנ-טרעאַלער פּרעסע.

מאָנטרעאַל, (יט״א)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער יודישער פאָדערונג וועגען אַ בעזונדערען שול-וועזען אין די לעצטע שטאָט-ראַט-וואַה-לען האָבען די הונגע פראַנצויזישע וואָ-כענבלעטער „מיראָר" און „נאַטלע" אַנטיסעמיטען אין דער יוד, דער האַרט סטער און דורכגעטרייבענסטער לעבענס-קעמפער. דער אַנטיסעמיט וואָלט גע-ווען קאָנקורענץ-פעהיגער, ווען ער וואָלט ווענינער גרינגעשעצט ווערטען, וואָס גובען נישט גלייך קיין מאַטער-יעלען נוצען. ער וואָלט גוט געטון, ווען ער וואָלט געוואָרען בעשטעדיגער און שטאַרקער און וואָלט זיך נישט פער-גלייכט אונאויפהערליך מיט די יודען. ער וואָלט געווען גליקליכער און וואָלט געוואָרען אויס אַנטיסעמיט".

געוועזענער אַמעריקאַנער פּרעזידענט האַרדינג אין פערסמט געווארען דורך זיין אייגענער פרוי

אַ ניי בוך, וואָס איז איצט די גרעסטע סענסאַציע פון אַמעריקאַ.

דעם אַמעריקאַנער פּרעזידענט האַר-דינג׳ס פלוצלינגער טויט איז נאָך ביז׳ן הייטיגען טאָג אינגעהיולט אין אַ טו-פער געהיימניש.

לעצטענס איז ערשינען אַ סענסאַציע-נעל בוך מיט ממש שטונגענדע פּרטים וועגען האַרדינג׳ס טויט.

דער מחבר פון בוך איז אַ געוויסער מינגס, וועלכער האָט אונטער האַרדינג׳ס אַדמיניסטראַציע געאַרבייט אַלס רו׳לכער בעאַמטער און יוסטיץ דעפּאַרטאַמענט. ער אַלץ איז געווען פערמישט אין די גרויסע כאַבאַר געשעפטען, וואָס מען האָט געפיהרט אין האַרדינגס מיניסטע-רען קאַבינעט, אין ער איז רערנאָך אין פערבינדונג דערמיט אָפּגעזעסען דרי יאָהר אין תפיסה אין אַמלאַנטאַ. ער איז דער אייגענער פון אַ גאַנץ צעדרע-לוג מענשען, וועלכע האָבען געוואוסט אַלץ סודות, און וועלכע זענען אין די לעצטע עטלעכע יאָהר נאָך האַרדינגס טויט פלוצלונג געשטאָרבען אויף אַ גע-היימנוספולען שטענער...

די הויפּט-העלדין פון דעם בוך איז מוסעס האַרדינג. וועגען איהר רעדט דער פערדאַכטער מעהר ווי וועגען אַלץ אַנדערע העלדען, וואָס ער שולדערט. און פון דעם וואָס ער דערצעהלט וועגען איהר, קען מען זיך לייכט פאָרשטע-לען, אַז דאָס איז געווען אַ פרוי מיט אַ אויסערגעוועהנלעכער אַמבּיציע, מיט אַ שטאַרקען בענער צו מאַכט און דער-שאַפט.

זי האָט געגלויבט, אַז ווען נישט זי, וואָלט איהר מאַן, דער געוועזענער אַרויסגעבער פון אַ קלייבער פּראָווינצ-ש-לער צייטונג, נישט דערגרייכט אַזאַ הויכע מדרגה ווי אַ פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען, און ווען זי האָט זיך דערוואוסט, אַז ער האָט גאָר בעצ-הגיגען מיט אַ צווייטער, און אַז דאָס איז די אויזאַך פאַרוואָס דאָס געזעצ-ליך פון כאַבאַרניקעס האַלטונגען איהם און די הענד און צווינגען איהם אונטערצו-שרייבען אַלץ וואָס זי ווילען און וואָס זי לויגט זיך, ווייל אויב נישט, וועלען זי אַרויסקומען מיט׳ן סוד און דער עפענטלעכקייט, אַז דער פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אַנ׳אומ-געזעצליך קינד, — ווען זי האָט זיך דאָס דערוואוסט האָט זי די נאַנצע ענערגיע איהרע אַרייגעלעגט און דעם, אַז ער זאָל פון דעם פּלאַנטער אַרויס. און ווען זי האָט געזעהן, אַז דאָס איז אונמעגליך, אַז דער פּלאַנטער ווערט גאָר וואָס אַמאָל אַלץ ערגער און גרע-סער, און בײַ איהר געווען רעכט צו פּוילן בײַ זיך, אַז אַר זאָל בעסער שטאַרבען ערענהאַפט.

און פון דעם, וואָס מינס דערצעהלט און זיין בוך קומט אויס, אַז אויף דער לוסטרישער קען אַלאַסקאַ האָט מוסוס האַרדינג אַלץ צוגעגרייט אַזוי, אַז זי זאָל קאָנען איהר פּלאַן אויספיהרען, און אַז זי אַלען און נישט קען אַנדע-רער האָט דעם פּרעזידענט פערס׳מ׳ט...

זי מינס נוט אויבער, האָט איהם פרוי האַרדינג דערצעהלט פאָלגענדע פּרטים וועגען דעם טויט פון איהר מאַן.

„אויך בין געגלויבט מיט אים אַלען.. און... פלוץ אַ צעהן מינוט. עס איז גע-ווען פּונקט די צייט ער זאָל אַנגע-מען דעם רעצעפּט... און איך האָב איהם דעם רעצעפּט אַנגענעבען... ער האָט עס אויסגעטרונקען. דערנאָך האָט ער זיך צוגעקלעגט אויף די קושענס אַ ווינלע. איז ער אַזוי געלעגען, האַלטענ-דיג די אויגען אין וואָס זי ווילען און וואָס זי לויגט זיך, ווייל אויב נישט, וועלען זי אַרויסקומען מיט׳ן סוד און דער עפענטלעכקייט, אַז דער פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אַנ׳אומ-געזעצליך קינד, — ווען זי האָט זיך דאָס דערוואוסט האָט זי די נאַנצע ענערגיע איהרע אַרייגעלעגט און דעם, אַז ער זאָל פון דעם פּלאַנטער אַרויס. און ווען זי האָט געזעהן, אַז דאָס איז אונמעגליך, אַז דער פּלאַנטער ווערט גאָר וואָס אַמאָל אַלץ ערגער און גרע-סער, און בײַ איהר געווען רעכט פּוילן בײַ זיך, אַז אַר זאָל בעסער שטאַרבען ערענהאַפט.

און פון דעם, וואָס מינס דערצעהלט און זיין בוך קומט אויס, אַז אויף דער לוסטרישער קען אַלאַסקאַ האָט מוסוס האַרדינג אַלץ צוגעגרייט אַזוי, אַז זי זאָל קאָנען איהר פּלאַן אויספיהרען, און אַז זי אַלען און נישט קען אַנדע-רער האָט דעם פּרעזידענט פערס׳מ׳ט...

זי מינס נוט אויבער, האָט איהם פרוי האַרדינג דערצעהלט פאָלגענדע פּרטים וועגען דעם טויט פון איהר מאַן.

„אויך בין געגלויבט מיט אים אַלען.. און... פלוץ אַ צעהן מינוט. עס איז גע-ווען פּונקט די צייט ער זאָל אַנגע-מען דעם רעצעפּט... און איך האָב איהם דעם רעצעפּט אַנגענעבען... ער האָט עס אויסגעטרונקען. דערנאָך האָט ער זיך צוגעקלעגט אויף די קושענס אַ ווינלע. איז ער אַזוי געלעגען, האַלטענ-דיג די אויגען אין וואָס זי ווילען און וואָס זי לויגט זיך, ווייל אויב נישט, וועלען זי אַרויסקומען מיט׳ן סוד און דער עפענטלעכקייט, אַז דער פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אַנ׳אומ-געזעצליך קינד, — ווען זי האָט זיך דאָס דערוואוסט האָט זי די נאַנצע ענערגיע איהרע אַרייגעלעגט און דעם, אַז ער זאָל פון דעם פּלאַנטער אַרויס. און ווען זי האָט געזעהן, אַז דאָס איז אונמעגליך, אַז דער פּלאַנטער ווערט גאָר וואָס אַמאָל אַלץ ערגער און גרע-סער, און בײַ איהר געווען רעכט פּוילן בײַ זיך, אַז אַר זאָל בעסער שטאַרבען ערענהאַפט.

זי האָט געגלויבט, אַז ווען נישט זי, וואָלט איהר מאַן, דער געוועזענער אַרויסגעבער פון אַ קלייבער פּראָווינצ-ש-לער צייטונג, נישט דערגרייכט אַזאַ הויכע מדרגה ווי אַ פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען, און ווען זי האָט זיך דערוואוסט, אַז ער האָט גאָר בעצ-הגיגען מיט אַ צווייטער, און אַז דאָס איז די אויזאַך פאַרוואָס דאָס געזעצ-ליך פון כאַבאַרניקעס האַלטונגען איהם און די הענד און צווינגען איהם אונטערצו-שרייבען אַלץ וואָס זי ווילען און וואָס זי לויגט זיך, ווייל אויב נישט, וועלען זי אַרויסקומען מיט׳ן סוד און דער עפענטלעכקייט, אַז דער פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען האָט אַנ׳אומ-געזעצליך קינד, — ווען זי האָט זיך דאָס דערוואוסט האָט זי די נאַנצע ענערגיע איהרע אַרייגעלעגט און דעם, אַז ער זאָל פון דעם פּלאַנטער אַרויס. און ווען זי האָט געזעהן, אַז דאָס איז אונמעגליך, אַז דער פּלאַנטער ווערט גאָר וואָס אַמאָל אַלץ ערגער און גרע-סער, און בײַ איהר געווען רעכט פּוילן בײַ זיך, אַז אַר זאָל בעסער שטאַרבען ערענהאַפט.

און פון דעם, וואָס מינס דערצעהלט און זיין בוך קומט אויס, אַז אויף דער לוסטרישער קען אַלאַסקאַ האָט מוסוס האַרדינג אַלץ צוגעגרייט אַזוי, אַז זי זאָל קאָנען איהר פּלאַן אויספיהרען, און אַז זי אַלען און נישט קען אַנדע-רער האָט דעם פּרעזידענט פערס׳מ׳ט...

זי מינס נוט אויבער, האָט איהם פרוי האַרדינג דערצעהלט פאָלגענדע פּרטים וועגען דעם טויט פון איהר מאַן.

„אויך בין געגלויבט מיט אים אַלען.. און... פלוץ אַ צעהן מינוט. עס איז גע-ווען פּונקט די צייט ער זאָל אַנגע-מען דעם רעצעפּט... און איך האָב איהם דעם רעצעפּט אַנגענעבען... ער האָט עס אויסגעטרונקען. דערנאָך האָט ער זיך צוגעקלעגט אויף די קושענס אַ ווינלע. איז ער אַזוי געלעגען, האַלטענ-דיג די אויגען אין

שרעקליכע טראגעדיע פון יודישע טאטע-מאמע

צוליב א זוהן, וואס איז קינדווייז פערשוואונדען געווארן

און האט איצט זיך אפגעפינען אלס קריסט

דער זוהן וויל נישט צוריק ווערען קיין יוד, ווייל ער האט מורא פאר זיין קאריערע.

(מ) די פארגעלע וואך האבען מיר מיטגעטיילט וועגען א טערקווירדיגער ענטדעקונג, וואס א שאבאר-ראקעטא האט געמאכט בײַ א מילומער-פלוטמ=גען קריסטלוכען יונגערמאן אין לאדז.

דער יונגערמאן איז פון דער שטאדט געבוירען אין אן ערלעכער שטארק גערוהיגער געוואוען אין ער האט געצוואונגען זײַנע פלומר'שטע קריסטלוכע עלטערן, זו וואלען אוהם זאגען דעם אמת וועגען זײַן אפשטאמונג. די לעצטע האבען זיך דאס מורה געווען, אז ער שטאמט פון ידישע טאטע-מאמע. די עלטערן זײַנען זאגען אבער קרוס=צײַט דערשאסען געווארען אין קאלוש, דורכ'ן דײַטשען מו=לומער.

דער יונגערמאן איז דערויף אויעק אין מילומער-דונסט; ער איז אפגע=שיקט געווארען אין דער מילומערישער שולע פאר לופט-פלוהער אין טאדן.

וועגען דער אויסערלישער ענטדע=קונג פון פאבאר-דאקטאר האט דער=ווײל זיך דערוואוסט דער פונסקער יוד בנימין לעווין, וועמען עס איז מוט 15 יאהר צוריק פערשוואונדען געווארען א 6-יאהריג יונגעלע, וואס האט זיך בײַ'ן חנטמונגען טאג נישט אפגעפונען דער יוד לעווין האט געהאפט צו זוהן אין געהאט; איך דערמאן זיך נאר אין אנ=אונצונגער שוועסטער — רופט אויס דער יונגער לופט-פלוהער.

דער פונסקער יוד האט דאן ראפטים פלוצלונג א טאגיז געטון פון פחד אין אויסגעפראגען גלעטצײַטונג מיט א גע=וויזן: „טאטע, טאטע — האט ער גע=שריגען — ביזט מײַן זוהן, דו האסט אנ'אונצונגע שוועסטער. איך גערענק, אז בײַנדעם האט איהר זיך צוזאמען גע=שפילט מיט קאץ. די קאץ האט פון אנד אנ'עולה געלויטן, דערווײַל האט זי: אבער בײַנדעם. מיט'ן פיס אויף דען פאס האבען מיר געהאט לאנ=גע צרות פרוב, מי אויס דעם שמיעזל פון רעלטען פוס, ווענסט נאך האבען דעם צוגעלט".

דער יונגער לופט-פלוהער, אין צו=ווארמט געווארען, ער האט זיך נישט געפוילט, אין מעשה-זעלבער אראפגע=שלעפט פון פוס דעם שמועזל. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער יוד וויים וועס ער זאגט. דער צוגעלט פון דער קאצ'ס פיס אין נאך דא בין הנטמ אויפ'ן פוס.

שמעהט זיך, געהיטען ארויסשלאגן פון מרוערונג. ער אין אויעק אין זײַן קאט=פאניע, אלעמען דערצעהלט וועגען זײַן מראגערע, דערט האט מען אוהם, פער שמעהט זיך, געהיטען ארויסשיאגען פון קאפ דו נארישקײַט צו ווערען א „זשי=דעק".

צומארגענס, ווען דער פאטער מיט'ן געפונענעם זוהן זאגען זיך ווידער צו=זאמענגעקומען, האט דער יונגערמאן אויסגערייסט זײַנע ספקות, צו ער אין ווידקלוך א יוד; ער וויל נעהן צו א דאק מאר, ער זאל דאס פעסטשטעלען.

זו זאגען געגאנגען צום קריסטלוכען דאקטאר. דער לעצטער האט דעם ענין באגאמאלוזירט און ערקלערט, אז ס'איז מעגליך, אז דער יונגער שוועסטער איז זאזיס געבוירען געווארען... דער יוד איז צו=געשטאנען צום זוהן, ער זאל ווך לא=מען אויסערזוכען דורך א מוהל. ער האט מסכים געווען מען האט געבראכט א מוהל פון וולאצלאוועק, וועלכער האט פעסטגעשטעלט; אז דער יונגערמאן איז קלוגערהייט געווארען גע'ט'ל'ט.

דא איז דער פאטער שוין צוגעשטאנען צום זוהן, ער זאל ווך דערינהנטערן צו יודישקײַט און ווערען א יוד פאר=טעל, ד. ה. ער זאל ווך מגייר זײַן.

ווײַזט אויס, אז דער פארשלאג איז דעם יונגערמאן געפלוגען ווער נישט ניחא און ער האט געלאזט דעם פאטער אויסקלאהרען מיט דער ערקלערונג, אז ער וועט ווך נאך מיישב זײַן...

דער פונסקער יוד לעזען איז דערום געלטען אויסגעפאהרען פון לאדז, וואו ער זוכט הילף בײַם ראבינאט. מיט א צוברעכלען הארץ. ער האט בײַדעם צו שי=קען קיין טאדן זײַן פרוי, אפשר וועט שול-בוכער, וואס זאגען גוימונג די קינ=דער, וואס געהען ארויבער אין העלע=רע קלאסען.

צוליב'ן קריזיס

קיין נייע לעהר-ביכער אין די שולן

(פ) דאס לאדזער שול-קוראטאריום האט דערהאלטען א מיטטעלונג פון פול דונגס-מינוסטעריום, אז צוליב'ן קרזיס וועלען אין נעעם שול-יאהר נישט אינ=געהערט ווערען קיין ענדערונגען פון די שול-בוכער, וואס זאגען גוימונג די קינ=דער, וואס געהען ארויבער אין העלע=רע קלאסען.

היי-יאהריגען 1. מאי אין לאדזן

וועט פארקומען די געמיינזאמע דעמאנסטראציע פון אלע סאציאליסטישע פארטייען

(—) נעכטען איז פארגעקומען די לעצ=טע זיצונג פון געמיינזאמען מאי-קאמי=טעט אין אונזער שטאט, אויף וועלכער עס איז אויסגעארבייט געווארען דער גענויער פלאן פון דער ערשטער מאי=דעמאנסטראציע: דער סדר פון די פאר=טייען. וואס בעטייליגען זיך אין צוג און דער מארשרוט.

דער סדר פון צוג וועט זײַן פאלגענ=דיגער: צוערשט געהן פ.פ.ס. דערנאך די דייטשע סאצ. ארבייטס-פארטיי, נאך זיי די יודישע סאציאליסטישע ארבײַ=טער-פארטייען: „בונד", לינקע „פועלי ציון" רעכטע „פועלי-ציון" און צום סוף די פראפעסיאנעלע קלאסען-פעראיינען. דער צוג וועט געשלאסען ווערען דורך דער פעפעסישער מיליץ.

דער מארשרוט פון צוג וועט זײַן, ווי תמיד פון וואדני-רינעק איבער גליב=נא און פיעטריקאווער, ביז צו די קברים פון די געמאלענע אין יאהר 1925.

דערט ווערען געהאלטען ווערען רע=דעס מעגינגא דומא און דער צוג וועט אויסגעלעזט ווערען.

* * *

שבת איז פארגעקומען אין זאל „פיל=הארמאניע" א קונצערט מיטינג פון „פועלי-ציון" און „יונעם", געווידמעט דעם 1 טען.

מ'איז אונטשטומען אנגענומען געווא=רען א רעזאלוציע, וועלכע רופט די יו=דישע ארבעטער צו שטרייקען און אנ=מיל נעמען אונ'ם אלגעמיינעם צוג פון די סאצ. פארטיען.

אנ'אויסשטעלונג

פון חיים כהנא

דער בעקאנטער לאדזער קינסט=מא=לער און מעמאל-פלאסטיקער חיים כהנא וועט אין די נאכענטסטע טעג עפענען אין לאדז אי'אי'ר'ע'לינג פון זײַנע מעמאלאפלאסטישע ארבעטען, וועלכע האבען לעצטעים אויף די אויס=שטעלונגען אין לעמבערג אין אין וואר=שא, זיך קוים שם געזען און ארויסגע=רופען בעגייסטערטע אנערקענונג מצד די פראמענענטסטע קינסט-קריטיקער.

וועגען מאג איז ארט פון דער אויס=שטעלונג וועט נאך געשלעסען ווערען

וואס ווערט אין טעאטער אין קינא

היינט געשפילט

יודיש טעאטער: „איהר גרויסער סוד"

ארט: „ששאקעריג און קנאקענדיג"

שטאטיש טעאטער: „האמלעט"

קאמעראל טעאטער: „די פרוי פון דער אלט גאנטער וועלט"

פאפולארני: „מענער אויף אויר=לויב"

קאסינא: קלאנג-פילם: „די מאראל פון פרו דולסקא"

גראנד-קינא. „דער ליבעס-זינגער פון פאריז"

ספלענדיד: „די מאלארע פון הערצער"

לונא: „אויס'ן פראנט קיין נייעס"

קאפיטאל: „סעקסעלע היגיענע"

זאכענגאס: „דאס שוצלאוז מעדעל"

פושעדוויאסניע: „די זינדיגע ליבע"

אשוויאטאווי: „די פרוי אויף דער לבנה"

רעגיס ראציע

פון מילד-ענדלער.

אין לאדז וועט בײַ'ם דורכגעפיהרט ווערען א רעגיסטראציע פון אלע, וואס האנדלען מיט מילך. דער צוועק פון דער רעגיסטראציע איז אויפ'ם צופיהרען א שטרענגע קאנטראלע איף מילך=הענדלער.

52,454 ארבייטס'לאזע.

(פ) אין לאדזער אינדוסטריע-ראיאן זענען אין פערגאנגענער וואך געווען רע=גיסטרירט 42,454 ארבייטס'לאזע, דערגיג מער בלויז אין לאדז 36,336 אין פאבריא=ציען—2,720, אין זגערוש—4,311, אין זדונסקא-וולייא — 1892, אין טאמא=שאוו — 4722, אין קאנסטאנטין — 600, אין אלעקסאנדער — 334, אין דורא-פאביאניץ — 539.

פון אונטערשטוצונגען האבען די פאָ=רגע וואך געגאסען 28,100 ארבייטס=לאזע.

אין דער פארגעגער וואך האט אנגע=וואירען זעערע בעשעפטיגונגען אין לאדז 857 ארבייטס'לאזע.

א זוהן זאגט א גאנץ יאהר קדיש נאך זיין מוטער און ווערט לסוף געוואויר, אז די מוטער לעבט

אנ'אויסטערלישע דיו-תורה מיט'ן סדיש-זאגער

(ס) לאדזער אלט-שמאט קאלט אויצט מיט א טרויעריגער און גלטצײַ=טיג קאמישער געשיכטע מיט א—קדיש.

דער הונגער יונגערמאן הלל לופטמאן האט פאר-אי-יאהרען בעקומען פון א ווײַט שטעטעל א ברוזעל פון זײַנעם א קרוב, אז ער זאל זאגען קדיש, ווײַל זײַן מאמע איז רחמנא-לצלן געשטארבען. דער יונגערמאן האט זיך קריעה-געווען, געזעצט זיך שבעה אין געגאנגען מאנ=אנ, מאנ-אויס קדיש זאגען און אלט=שטעטישען בית-המדרש.

פארגעגע וואך, ווען לופטמאן האט שוין געהאלטען בײַם זאגען די לעצטע קדיש'ס, איז אומגערוכיגט געקומען קיין לאדז זײַנער א פעטער, דער „פער=שמארבעגער" מוטער'ס ברודער, וועל דער האט לופטמאנ'ען געטראפען נישט אין דער הײַם, נאר אין בית-המדרש, בײַם קדיש-זאגען. דער פעטער לאזט אוהם אויסרוקען זיך פון קדיש און פרעגט אוהם, וואס ס'איז די מעשה, ווער וועמען ער זאגט קדיש?

— וואס הייסט, נאך וועמען? נאך מײַן מאמען.. — ענטפערט דער בחור.

— די שטענדיג, די עכברוש! — שרייט אין בית-המדרש דער פעטער — וואס הייסט, מײַן שוועסטער ווילסטו פרוהער בעגראבען, אידער דער רבונו של עולם אין דערויף מרוצה?..

אין בית-המדרש האט די מעשה דרומען נעשעם, וואס זאל אינגעפוהרט ווערען, אין צו בעגרעבניצען די צאהל. ינדיקען בין צו אינעם.

ענדערן די מעטאדען פון בעשטי=מעז „נאדזארען"

פארערן די לאדזער האנדעלס-ריכטער

(פ) צווישען די לאדזער האנדעלס=ריכטער הערשט א מענדעגע ארויסצו=טרעטען צו דער מאכט מיט א פאר=שלאג וועגען ענדערן די בין אונטונג מעמאדען פון בעשטימען „נארזען". די האנדעלס-ריכטער האלטען, אז עס דארף אינגעפוהרט ווערען א גנער מין „נארזאר" מיט 1 חודש'ריגער גולמונגסטיט. אזעלכע „נארזארען" זאל=לען בעשטימט ווערען פאר פירמעס, וועלכע האבען נישט קיין אויסוכטען צו סאגורען זײַער פונגאנציעלע לאגע.

ווײַטער הערשט א מענדעגע אויסצו=טיילען אונגאנגען בילאנס-עקספערטי=זעס, מחמת די דאזיגע עקספערטיזעס בעטרעפען פרוגצופיעל 1 פראמיל פון דער בילאנס-סומע. די דאזיגע עקספערטי מוזעס וועלען, אויבזיגעגעם, קאגען דורכ פיהרען די האנדעלס-ריכטער גופא א דרומטע נעשעם, וואס זאל אינגעפוהרט ווערען, אין צו בעגרעניצען די צאהל ינדיקען בין צו אינעם.

קופאן № 121

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גיליטיג היינט מאנטאג, דעם 28 אפריל פון 8—9 אזיג.

רעוויזיע אין לאדזער „החלוץ"

מוטטאג, דעם 4/23 האט דער סניף פון „החלוץ" אין לאדז, וועלכער ע=פינט זיך אויף הלוסאוא 26, צוזאמענ=גערופען א'אלגעמיינע פערזאמלונג פון מונגלדער און סימפאטיזער אז דער זאזשענהאנג מיט דער פארשטעדער אכציע, וואס ווערט ארונדערגעפוהרט אין גאנצן פוילען פאר'ן „קרן החלוץ".

צוליב דער ווײַטגעטיט פון דער זאך, האט זיך די פערזאמלונג פערצויגען בין 10.30 אין אויטער. אין מיטען ר=פעראט וועגען דער אקציע, זענען ארײַנ געקומען 5 געהיים-פאליצאנטען מיט 15 פאליציאנטען און דורכגעפוהרט א ר=ווויזיע אין לאקאל, וואס האט גערוערט בין 1 בײַנאכט. בײַ קיינעם האט מען נישט געפונען קיין פערדעכטיגעס. די פערזאנען, וואס האבען דאקו=מענטען זענען תיכף בעפרײַט געווארען אלע אנדערע אין צאהל פון 60 מאן, האט מען אפגעפוהרט מיט 4 ארעסטאנ=טען אויטאס אין אויספארשונגס-אמט, וואו מען האט זיי געהאלטען א גאנצע גאנצע, אין ערשט צימארגנס ארום 12 זיי אלעמען בעפרײַט.

געגען דער אונגער עכטער העכערונג פון הכנסה-שטייער

(פ) די לאדזער האנדעלס-כאמער האט אינמארגנגמען אנ'ענדרגישע אינ=טערווענץ בײַם פינאנץ-מיניסטעריום גע=גען דער אונבערגרינדעטער העכערונג בײַ דער אויסמעסונג פון הכנסה=שטייער די ווערט פון די סחורה-רעמא=נען.

אויף אזא אופן פערגרעסערט דער שטייער-מאכט קונסטלוך די הכנסה פון די שטייער-צאהלער פון אלעלע עס ווערט אזוי ארום אינגעמאהנט העלע=רער הכנסה-שטייער.

—:0:—

פערלא פון סאלאניקי

אנ'אמת'ע געשיכטע וואס, איז זיך פערלאפען מיט א יודיש מערעל

II.

דער אמת איז געווען א טרויעריגער, א פאמאלער: די יונגע, בלוהענדע פערלא איז אויסגערויבט געווארען פון דעם רעכטען טערק, וועלכער, דאס האט זיך ארויסגעוויזען שפעטער, איז געווען נישט קיין אנדערער, ווי אנ'שמוסאר פון דעם... סולטאן האריד, דעם בלוט-דור=שטיגען הערשער פון טערקיי. מעמעט=עפענען — דער רויבער — איז געווען א פערטרויטע פערזאן פון דעם סולטאן, רוכטיגער געזאגט פון די בעסטיאלישע אראטישע גטנגען פון דעם דאזיגען יורש פון הטלוגען מוחאמער. דער דאזי=גער שעהנער, רעכער רויבער, האט שוין פיל יונגע איז רעגע אין דער גשמות פער=גארט, מיט בת, אדער מיט צוזאגען, אין דעם הארעם אין די מיגער-געגעל פון סולטאן חאמיד.

פערלא, וועלכע איז גערויבט געווא=רען שלאפענדיג, אונטער דער ווערקונג פון א שווערען אינגשלעפער - מיטעל, האט זיך אויפגעכאפט אין א הערליך=אויסגעפוצטען צימער אין האט דער=שפירט, אז זי שאקעלט זיך אין באל=באלר וועט זי צוזאמענברעכען. א שאר=פער געשרעי האט זיך ארויסגעריסען פון אין אנדער מויל, בעת זי האט זיך ארום=געזעהן: זי איז געלעגען אויף א נידרי=גער בעט, אויף וועלכע, מיט זער בע=דעקטע קושעלער. אויפ'ן וואנד זענען געהאנגען פיל בילדער פון פרויען און מענער אין קלעדונג פון מלוכה-לעבן. אבער אובערהויפט האט זיך די אומ=גלוקלוכע פערלא דערשראקען, ווען זי האט בעמערקט פון בײַדע זײַטען פון אנדער געלעגער צוויי שווארצע פרויען, מיט פינגקלענדיגע אויגען, וועלכע האבען זיך נישט גערהרט, די פיס געקרעצט אונטער זיך און די דיקע אויף זייער ברוסט.

זי האט גלײַך פערשטאנען, וואס מיט אנדער איז פארגעקומען; זי האט שוין נישט איינמאל געלעזען וועגען אזעלכע פאלען: נאך איינמאל האט זי זיך ארומגעקוקט און האט גלײַך אראפגעוואָרפען אנדער קאפ און די קי=שעגעס, וועלכע זענען אין א פאר מינוט נאס געווארען פון אנדערע אומשולדיגע מרעהרען. בײַנאכט, דאס האט זי בע=מערקט דורך דעם קלײנעם פענסטערל אין דער וואנד, האט א מאטע לוכט גע=ווארפען אויף אנדער פינס אינגע שטראהלען און זי איז אינגעשלאפען.

ווײַנל צײַט זי איז אזוי געלעגען, גע=דענקט זי נישט. זי האט נאר פלוצלונג דערשפירט אויף זיך א האנד און גע=עפענט די אויגען. דאס שוף האט זיך נישט געווינט, אלץ איז געווען שטיל.

ארויסגעריפען א טומעל. יודען האבען זיך ארײַנגעמישט. פערענטפערט דעם אונשולדיגען קדיש-זאגער אין ס'איז געבלובען, אז דער פעטער זאל בעזוכ=גען א צעטעל פון קונסקער רב, אז זײַן מוטער לעבט. דערנאך וועט דער פעטער רופען זײַן זשוועסטערן-זוהן צו א דין=תורה, מסיים צו זײַן די מוטער פאר'ן קדיש-זאגען אובער אויהר בעת'ן לעבען אויף אלט-שטאט דערען אויצט וועגען דער געשיכטע אלט און יונג.

ענדערן די מעטאדען פון בעשטי=מעז „נאדזארען"

פארערן די לאדזער האנדעלס-ריכטער

(פ) צווישען די לאדזער האנדעלס=ריכטער הערשט א מענדעגע ארויסצו=טרעטען צו דער מאכט מיט א פאר=שלאג וועגען ענדערן די בין אונטונג מעמאדען פון בעשטימען „נארזען".

די האנדעלס-ריכטער האלטען, אז עס דארף אינגעפוהרט ווערען א גנער מין „נארזאר" מיט 1 חודש'ריגער גולמונגסטיט. אזעלכע „נארזארען" זאל=לען בעשטימט ווערען פאר פירמעס, וועלכע האבען נישט קיין אויסוכטען צו סאגורען זײַער פונגאנציעלע לאגע.

ווײַטער הערשט א מענדעגע אויסצו=טיילען אונגאנגען בילאנס-עקספערטי=זעס, מחמת די דאזיגע עקספערטיזעס בעטרעפען פרוגצופיעל 1 פראמיל פון דער בילאנס-סומע. די דאזיגע עקספערט מוזעס וועלען, אויבזיגעגעם, קאגען דורכ פיהרען די האנדעלס-ריכטער גופא א דרומטע נעשעם, וואס זאל אינגעפוהרט ווערען, אין צו בעגרעניצען די צאהל ינדיקען בין צו אינעם.

פערלא פון סאלאניקי

אנ'אמת'ע געשיכטע וואס, איז זיך פערלאפען מיט א יודיש מערעל

פון שלמה יצחק (סאלאניקי)

געהאנגען פיל בילדער פון פרויען און מענער אין קלעדונג פון מלוכה-לעבן. אבער אובערהויפט האט זיך די אומ=גלוקלוכע פערלא דערשראקען, ווען זי האט בעמערקט פון בײַדע זײַטען פון אנדער געלעגער צוויי שווארצע פרויען, מיט פינגקלענדיגע אויגען, וועלכע האבען זיך נישט גערהרט, די פיס געקרעצט אונטער זיך און די דיקע אויף זייער ברוסט.

זי האט גלײַך פערשטאנען, וואס מיט אנדער איז פארגעקומען; זי האט שוין נישט איינמאל געלעזען וועגען אזעלכע פאלען: נאך איינמאל האט זי זיך ארומגעקוקט און האט גלײַך אראפגעוואָרפען אנדער קאפ און די קי=שעגעס, וועלכע זענען אין א פאר מינוט נאס געווארען פון אנדערע אומשולדיגע מרעהרען. בײַנאכט, דאס האט זי בע=מערקט דורך דעם קלײנעם פענסטערל אין דער וואנד, האט א מאטע לוכט גע=ווארפען אויף אנדער פינס אינגע שטראהלען און זי איז אינגעשלאפען.

ווײַנל צײַט זי איז געלעגען, גע=דענקט זי נישט. זי האט נאר פלוצלונג דערשפירט אויף זיך א האנד און גע=עפענט די אויגען. דאס שוף האט זיך נישט געווינט, אלץ איז געווען שטיל.

פלוצלונג האט זיך א פערשטעלטע מוי געעפנט און ס'איז ארײַן דער פארכטבארער הערר, דער בלוטיגער הערשער — חאמיד.

הונגער אזהם איז געגאנגען דער דו=קער מאן, דער ראש הסרים, וועלכע האט זיך, גלײַך נאך זײַנער ערשטיגען, מיט פערפויגען און געבלובען אזוי שטיל.

דער סולטאן האט זיך ארומגעקוקט, צוגעלאפען צו פערלא'ן, אויהר א הייס=געטון אבער, ס'איז געשען א נס, ער האט א קוק געטון אן א זײַט: אפגע=לאזען זײַן ערשטען קרבן און א רוס גע=טון אנ'אנדער פרוי, א ווײַסע מיט שוואַרצע האר, און אויהר פערשלעפט ערגעץ-וואו... די פרויען האבען אויפגע=הויבען זײַערע קעפ און אינגעזעהן אפ=געפוהרט געווארען און זײַערע צימער, בעת פון דער דערבײַאיגער טור האבען זיך געהערט הארצרײַסענדע געשרײען.

פלוצלונג איז אין אין דער פון זיך א דיקער קוים אויסגעשפילט געווארען און אין אנדער צימער. זי האט זיך געשטעלט אויף א שטול, ווען דאס האט געדויערט בין 1 מינוט, האט זי אויפגעהויבן דעם שטול און אין אנדער צימער אריבער אויף דער ברוסט פון אנדער אנגעזעהן, ווען האבען אויפ'ן פנים, און אויהר אנגעזעהן, אז זי וועט דאר=פען אין גרויסען צאל אזוי געשלעגט דעם פונגער צו זײַנע לופען און בעמערקט אין אנדער צימער, אז מען דארף זיך נישט געגעגנשטעלען, ווײַל...

די צערעמאניע פון באדען זיך האט געמאכט א שטארקען רושם אויף פער=לא. זי איז שנעל צורוק און אויהר צי=מער געלאפען, עמוואס געגעסען און זיך א וואַרף געטון צו דער טור. זי האט אבער אנגעטראפען דעם זעלבען הויכען טערק, וועלכער האט זיך מיט פערבויגען צו איהר און צוגעמאכט די טור.

טעג זענען אזוי פערגאנגען. פערלא האט אבער בעמערקט, אז דער שונגיר (סרים) בעציהט זיך צו איהר גוט, גוט איהר פיל עסען און... עסט איהר אויך מיט זײַנע אויגען. זי האט איהם געבע=טען דעם „תחלים"! יא, „תחלים" פון דוד! און זי האט געלעזענט טאג און נאכט פון דעם בוך. און אנ'אנדער טאג האט זי בעמערקט טרעהרען און די אויפ=פלוגונג האט ער געגעבען:

— „שענגע פערלא! ס'איז א דאנק מיינע מאגשווערען, וואס דו ביזט נאך נישט גערופען געווארען צום סולטאן.. מיין זוהן, וועלכער האט דיך געזעהן, אונטער מיים-שרעק, אויפ'ן שוך, ליבט דיך... אויב די זאך וועט דערגעהן צום סולטאן, דאן וועלען מיר אלע געמיים ווערען. מיין זוהן איז קראנק פון ליבע צו דיר און וועט אויף אלץ מסכים זײַן — פרי דו זאלסט ווערען זײַן ווײַב...

ער איז אבער פלוצלונג ארויסגעלאפען, פון, לאזענדיג פערלא'ן איז א צוישאנד פון לעמארגיע, פון אהנמאכט.

גלײַך נאכדעם איז ארײַן אין אויהר צימער'ל א דיקער מאן, מיט אויסצײַכ=נונגען אויף דער ברוסט און א זעבעל בײַ דער זײַט. צוויי שוואַרצע רינגער האבען א שלעפ געטון פערלא, וועלכע האט פערמאכט איהרע אויגען און זיך געלאזען פיהרען. זי האט זיך דערשפירט לעבעדיג, נאר נאכדעם, ווען מען האט איהר א שלעדער געטון אויף א דיקען, ווײַלען טאפען.

זי איז געלעגען צווישען אנדערע צעהנדלונגע האלב-באקעטע פרויען און יונגע מיידלעך, ווי זי, און א ציטער האט איהר אנגענומען: צוויי יונגע מיידלעך, וועלכע האבען געווינט און געשרײען, האבען זיך געדרעהט אונטער די קלעפ פון קאנטשוק, געפלאכטענע רימענס, וועלכע זיי האבען בעקומען פון צוויי שוואַרצע פרויען.

נאך דרײַ פיר קלעפ זענען זיי שטיל געווארען און אלע צוזאמען האבען זיך געדריקט אינע צו די אנדערע...

פלוצלונג האט זיך א פערשטעלטע מוי געעפנט און ס'איז ארײַן דער פארכטבארער הערר, דער בלוטיגער הערשער — חאמיד.

הונגער אזהם איז געגאנגען דער דו=קער מאן, דער ראש הסרים, וועלכע האט זיך, גלײַך נאך זײַנער ערשטיגען, מיט פערבויגען און געבלובען אזוי שטיל.

דער סולטאן האט זיך ארומגעקוקט, צוגעלאפען צו פערלא'ן, אויהר א הייס=געטון אבער, ס'איז געשען א נס, ער האט א קוק געטון אן א זײַט: אפגע=לאזען זײַן ערשטען קרבן און א רוס גע=טון אנ'אנדער פרוי, א ווײַסע מיט שוואַרצע האר, און אויהר פערשלעפט ערגעץ-וואו... די פרויען האבען אויפגע=הויבען זײַערע קעפ און אינגעזעהן אויפ=געפוהרט געווארען און זײַערע צימער, בעת פון דער דערבײַאיגער טור האבען זיך געהערט הארצרײַסענדע געשרײען.

פלוצלונג איז אין אין דער פון זיך א דיקער מאן מיט אויסצײַכ=נונגען אויף דער ברוסט און א זעבעל בײַ דער זײַט. צוויי שוואַרצע רינגער האבען א שלעפ געטון פערלא, וועלכע האט פערמאכט איהרע אויגען און זיך געלאזען פיהרען. זי האט זיך דערשפירט לעבעדיג, נאר נאכדעם, ווען מען האט איהר א שלעדער געטון אויף א דיקען, ווײַלען טאפען.

זי איז געלעגען צווישען אנדערע צעהנדלונגע קושעלער, צעהנדלונגע טא=פעטען און א מוש, פיל מיט שפנזען. פערלא האט בעשלאסען: אלץ אונבער=מראגען, נאר זיך בעסער אנגעפען דעם מוים, אנדער צו שעדען איהר רענ=קטעס. זי האט טאקע גלײַך אנגעלאפט אויהרע אויהרינגלער און געשוואוירען אין זיך, אלס יודיש-קינד, דערמאנענדיג די נעמען פון איהרע עלטערן, און זי וועט זיך אונערשטעדען איהר האלז, אנדער זי וועט ארײַנגאלען אין די געגעל פון בלומען חאמיד.

פלוצלונג איז ארײַן, אהן אנקלאפען, אין איהר צימער, א הויכער מאן מיט אנדערלעך שמרוכען אויפ'ן פנים, אין איהר אנגעזאגט, אז זי וועט דאר=פען גלײַך נעהן זיך באדען און גרויסען זאל צוזאמען מיט אלע וועבער. ער האט צוגעלעגט דעם פונגער צו זײַנע לופען און בעמערקט, אז מען דארף זיך נישט געגענשטעלען, ווײַל...

די צערעמאניע פון באדען זיך האט געמאכט א שטארקען רושם אויף פער=לא. זי איז שנעל צורוק און איהר צי=מער געלאפען, עמוואס געגעסען און זיך א וואַרף געטון צו דער טור. זי האט אבער אנגעטראפען דעם זעלבען הויכען טערק, וועלכער האט זיך מיט פערבויגען צו איהר און אויך אין צוגעמאכט די טור.

מען האט אויפגעהויבן דעם פון דער פון דער ערשטער מאי=דעמאנסטראציע: דער סדר פון די פאר=טייען. וואס בעטייליגען זיך אין צוג און דער מארשרוט.

דער סדר פון צוג וועט זײַן פאלגענ=דיגער: צוערשט געהן פ.פ.ס. דערנאך די דייטשע סאצ. ארבייטס-פארטיי, נאך

רעוויזיע אין לאדזער „החלוץ"

מוטטאג, דעם 4/23 האט דער סניף פון „החלוץ" אין לאדז, וועלכער ע=פינט זיך אויף הלוסאוא 26, צוזאמענ=גערופען א'אלגעמיינע פערזאמלונג פון מונגלדער און סימפאטיזער אז דער זאזשענהאנג מיט דער פארשטעדער אכציע, וואס ווערט ארונדערגעפוהרט אין גאנצן פוילען פאר'ן „קרן החלוץ".

צוליב דער ווײַטגעטיט פון דער זאך, האט זיך די פערזאמלונג פערצויגען בין 10.30 אין אויטער. אין מיטען ר=פעראט וועגען דער אקציע, זענען ארײַנ=געקומען 5 געהיים-פאליצאנטען מיט 15 פאליציאנטען און דורכגעפוהרט א ר=ווויזיע אין לאקאל, וואס האט געדויערט בין 1 בײַנאכט. בײַ קיינעם האט מען נישט געפונען קיין פערדעכטיגעס. די פערזאנען, וואס האבען דאקו=מענטען זענען תיכף בעפרײַט געווארען אלע אנדערע אין צאהל פון 60 מאן, האט מען אפגעפוהרט מיט 4 ארעסטאנ=טען אויטאס אין אויספארשונגס-אמט, וואו מען האט זיי געהאלטען א גאנצע גאנצע, אין ערשט צימארגנס ארום 12 זיי אלעמען בעפרײַט.

געגען דער אונגער עכטער העכערונג פון הכנסה-שטייער

(פ) די לאדזער האנדעלס-כאמער האט אינמארגנגמען אנ'ענדרגישע אינ=טערווענץ בײַם פינאנץ-מיניסטעריום גע=גען דער אונבערגרינדעטער העכערונג בײַ דער אויסמעסונג פון הכנסה=שטייער די ווערט פון די סחורה-רעמא=נען.

אויף אזא אופן פערגרעסערט דער שטייער-מאכט קונסטלוך די הכנסה פון די שטייער-צאהלער פון אלעלע עס ווערט אזוי ארום אינגעמאהנט העלע=רער הכנסה-שטייער.

—:0:—

היי-יאהריגען 1. מאי אין לאדזן

וועט פארקומען די געמיינזאמע דעמאנסטראציע פון אלע סאציאליסטישע פארטייען

(—) נעכטען איז פארגעקומען די לעצ=טע זיצונג פון געמיינזאמען מאי-קאמי=טעט אין אונזער שטאט, אויף וועלכער עס איז אויסגעארבייט געווארען דער גענויער פלאן פון דער ערשטער מאי=דעמאנסטראציע: דער סדר פון די פאר=טייען. וואס בעטייליגען זיך אין צוג און דער מארשרוט.

דער סדר פון צוג וועט זײַן פאלגענ=דיגער: צוערשט געהן פ.פ.ס. דערנאך די דייטשע סאצ. ארבייטס-פארטיי, נאך זיי תמיד פון וואדני-רינעק איבער גליב=נא און פיעטריקאווער, ביז צו די קברים פון די געמאלענע אין יאהר 1925.

דערט ווערען געהאלטען ווערען רע=דעס מעגינגא דומא און דער צוג וועט אויסגעלעזט ווערען.

* * *

שבת איז פארגעקומען אין זאל „פיל=הארמאניע" א קונצערט מיטינג פון „פועלי-ציון" און „יונעם", געווידמעט דעם 1 טען.

מ'איז אונטשטומען אנגענומען געווא=רען א רעזאלוציע, וועלכע רופט די יו=דישע ארבעטער צו שטרייקען און אנ=מיל נעמען אונ'ם אלגעמיינעם צוג פון די סאצ. פארטיען.

אנ'אויסשטעלונג

פון חיים כהנא

דער בעקאנטער לאדזער קינסט=מא=לער און מעמאל-פלאסטיקער חיים כהנא וועט אין די נאכענטסטע טעג עפענען אין לאדז אי'אי'ר'ע'לינג פון זײַנע מעמאלאפלאסטישע ארבעטען, וועלכע האבען לעצטעים אויף די אויס=שטעלונגען אין לעמבערג אין אין וואר=שא, זיך קוים שם געזען און ארויסגע=רופען בעגייסטערטע אנערקענונג מצד די פראמענענטסטע קינסט-קריטיקער.

וועגען מאג איז ארט פון דער אויס=שטעלונג וועט נאך געשלעסען ווערען

ווארט אויף מיר

אויף אלע מיינע לעזער

אין דער נעכטיגער נומער פון אונזער צייטונג האט מען געבראכט א מוסטער פון אלע מיינע לעזער, וועלכע האבען אויפגעהויבן דעם פון דער אויפגעלעגטער פרעגע, אויב זיי ווערען אויפגעהויבן אין אין אנדערע אין אין אנדערע אין אין אנדערע

פוילישע פליישער געשעפטען

וועלען פון היינט אן זיין געשלאסען

(וו) נעלמען און אָוועגד און אין אינ־ענעם לאָקאל אויף קאָפּערניק גאַס 46 פאָרגעקומען אַ אויסערגעוועגלעך פאָר־זאַמלונג פון פוילישען פלייש־צעך אויף וועלכער דער עלטסטער פון צעך דעלעגאַציע פון צעך אָפּגעשיקט צום מאַגיסטראַט. וואו עס זאָל צוגעפּערו־פען ווערען אַ זיצונג מיט'ן קאָמיטעט פעסטצושטעלען די פרעגען. צוליב אַזאַ טראַקטורען די דעלעגאַציע, האָט די פאַרזאַמלונג בעשלאָסען אָנהויבענדיג פון חנוכה צו האַלטען געשלאָסען די פלייש־שער־געשעפטען, ביז דער צענניק וועט געענדערט ווערען. אויפ'ן יסוד פון די קויפס־פאַקטורען.

בעשטעלען אנ'אויטא דורכ'ז מעלעפאָן

(פ) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט בקרוב אין לאָדז אנגעפיהרט ווערען אַ נייעם, נעמליך אַ ביורא פאַר טעלעפאָנ־שע אַרויסרופען אויטאָ־טאַקסיס.

דאָס ביורא וועט זיך געפינען אין צענטער שטאָט און וועט נעמען אַ אָפּ־צאָהל פאַר'ן בעשטעלען די טאַקסיס.

איבערגעפאָהרען פון אַ אויטאָ

(§) אויף רייטער־גאַס אין איבערגע־פאָהרען געוואָרען פון אַ אויטאָ דער 24 יעהריגער סט. ריטקאָווסקי. נאָכ'ן ער־טיילען איהם הילף אין פּאָליציי־קאָמי־סאַריאַט אין ער איבערגעפיהרט געוואָ־רען אין שפּיטאָל. דער שאָפער ווערט געזוכט.

דרייסטער באַנדיטען־אנפאַל

הינטער לאָדז

(§) נעכטען אין אָוועגד איז אין דאָרף ראַדיסטאַוו הינטער לאָדז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ דרייסטער באַנדיטען־אָנפאַל אַרום 7 אָוועגד האָבען אין דער וואוי־נונג פון דער אַלמנה קוינעגונדא גלאָ־וינסקאַ זיל אַריינגעריסען 4 באַנדי־טען מיט רעוואָלווערען אין די הענט. די באַנדיטען האָבען געבונדען די פרוי און איהרע צוויי קינדער און זיך גע־נומען אויסראַבעווען די שטוב. זיי האָ־בען צוגעריבען 150 זל. מזומן געלט, בעטגעוואַנד, וועש אַ גאָלדען זייגערל, אַ פינגערל מיט אַ רובין און אַ בראָשקע מיט אַ דימאַנט און אַלגעמיינעם ווערט פון 1500 זל.

ערשט אין אַ שעה אַרום נאָכ'ן אַנט־לויפען פון די באַנדיטען איז די טע־ראָריזירטע געלונגען זיך צו בעפרייען פון די שטריק און צו רופען פּאָליציי. צוליב דעם, וואָס די באַנדיטען האָבען נישט איבערגעלאָזען קיין שום שפּורען, איז די אויספאָרשונג זעהר בעשווערט.

א קרבן פון די נעכטיגע מאַטאַציקל־ווישטשיגעס

(א) בעת די נעכטיגע מאַטאַציקל־ווישטשיגעס האָט דער אַלעקסאַנדערער איינוואוינער טעאָדאָר פלאַגאַן נישט קוקענדיג אויף די וואָרנונגען געוואָלט אַריבערגעהן דער בריק איידער עס איז אָנגעקומען אַ מאַטאַציקל. ער האָט אָבער נישט בעוויזען אַריבערצוגעהן דעם בריק און דער מאַטאַציקל האָט איהם איבער־געפאָהרען און ביי איהם צובראָכען די הענט און פיס. אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּי־טאָל קיין לאָדז.

„אז מ'קען נישט אריבער מוז מען אריינטער"...

אנ'אמת'דיג וואָרט, וואָס ווערט איצט בעשטעטיגט דורך אַ רעליניאנסלאָזער לאָדזער

(פ) אויף גראָ:סקאַ גאַס וואוינט אַ פאַמיליע נ—ג. דער מאַן פומט אויפ אַם אין תפיסה אַ שטראָף פון 4 יאָהר פאַר פאָלומשער טעמונקטיט.

פרוי באַלמשע נ. און איבערגעבל־בען מוט אַ קלוין קינד, אַ יונגעלע, וואָס אין נישט געמ'לט געוואָרען צילים דער אָנפעסיאָנעלאָזנקטיט פון פאַטע־כאַטש. אויצט אין דאָס קינד שוין אַלט 9 חד־שים און דו מומער וויל דערמיט אויעפ־פאָהרען קיין פאַרין. אין אָבער פאַרהאַ אַ כ יעה, וויל דאָס קינד אין נישט בעטגעוואַנד, וועש אַ גאָלדען זייגערל, אַ פינגערל מיט אַ רובין און אַ בראָשקע מיט אַ דימאַנט און אַלגעמיינעם ווערט פון 1500 זל.

ערשט אין אַ שעה אַרום נאָכ'ן אַנט־לויפען פון די באַנדיטען איז די טע־ראָריזירטע געלונגען זיך צו בעפרייען פון די שטריק און צו רופען פּאָליציי. צוליב דעם, וואָס די באַנדיטען האָבען נישט איבערגעלאָזען קיין שום שפּורען, איז די אויספאָרשונג זעהר בעשווערט.

דער אונטערוועלט־הצלד פון ווידזעוו

באַהון אַרבייט מיט זיינע מעסער־ס

(§) מיר האָבען שוין אונגעג מאָל געשריבען וועגען דעם אונטערוועלט־הצלד באַהון, וואָס בעפאַלט נישט וואו נישט ווען דורכגעהער און קאַטשעט זיי מכות רצח.

נעלמען און אָוועגד און באַגאַטאַוויע אַרויסגערופען געוואָרען אויף פשעדזע־ליאַגע נאַס, וואו צוויי יונגע מענשען זיי געלעגען און גאַס און אַ מיידל בלוט. נאָכ'ן ערטיילען זיי די ערשטע הילף זענען זיי געקומען צום בעוואוסטזיין און ערקלערט, אַז זיי זענען געשטאָכען געוואָרען מיט מעסערס און נאַס אָהן אַ פאַרוואָס דורך באַהון און זענען צוויי חברים. די געשטאָכענע הייסען באַלעס־לאַו זאַגלאָבאַ פון פשעדזעלניאַגע 27 און פראַנציזשעק משאַגעק פון פשעדזעל־ניאַגע 56.

די פערוואונדעטע זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין דאַגאָשטער שפּיטאָל און דעם „העלר" זוכט געגרעפן די פּאָליציי.

דרייסטער באַנדיטען־אנפאַל

הינטער לאָדז

(§) נעכטען אין אָוועגד איז אין דאָרף ראַדיסטאַוו הינטער לאָדז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ דרייסטער באַנדיטען־אָנפאַל אַרום 7 אָוועגד האָבען אין דער וואוי־נונג פון דער אַלמנה קוינעגונדא גלאָ־וינסקאַ זיל אַריינגעריסען 4 באַנדי־טען מיט רעוואָלווערען אין די הענט. די באַנדיטען האָבען געבונדען די פרוי און איהרע צוויי קינדער און זיך גע־נומען אויסראַבעווען די שטוב. זיי האָ־בען צוגעריבען 150 זל. מזומן געלט,

טעאַטער און קונסט

—:0:—

גרויסער סימפאָנישער מאָנצערט.

אַ גרויסער סימפאָנישער מאָנצערט (די 9־טע סימפאָניע) קומט פאָר מאָר־גען, דינסטאָג, 8.30 אָוועגד אין „פילי־האַרמאָניע" אונטער דער לייטונג פון בערוהמטען געזאַנגראַל־דירעקטאָר און גרויסער קאָפּעלמייסטער ה' הערמאַן אבענדראָט.

אַלס סאָלוסטן טרעטען אויס די בערוהמטע: וואַנדאַ לאַוושונסקאַ (סעס־ראָן), העלענאַ פאַמינאַ (אַלט), מאַרי־צי יאַנאָווסקי (טענאָר), און אַלעקסאַנ־דער מוכלאָאָווסקי (באַס).

אין דאָזיגען מאָנצערט בעטייליגט זיך אויך דער לאָר פון „הזמיר".

* * *

מיטוואָך 8.30 אָוועגד טרעט אויף אין „פילהאַרמאָניע" מיט אַין אַנצע־גען מאָנצערט דער וועלט־בערוהמטער ווינער פידעל־קוואַרטעט אונטער דער לייטונג פון בערוהמטען דירעקטאָר ה' קאַליש.

נייע שפּאַנישע, פראַנצויזישע און ענגלישע גרופּען פאַר עמיגראַנטען

ביי דער היגער אָפּטיילונג פון דער יודישער צענטראַלער עמיגראַציע גע־זעלשאַפט „יעאַס" ווערען געעפענט פון ערשטען מאַי ה. י. נייע שפּראַך־קורסען פאַר אָנפאַנגער פאַר ענגליש, פראַנצוי־זיש און שפּאַניש. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך אין ביוראָ פון „יעאַס" פיצטריקאָווער 10 פון 10—2 בייטאָג.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע
זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן

גאַסטראָלען פון די אַמעריקאַנער סטאַרס
אַנאַ און היימאַן יאַקובאָוויטש

היינט, מאַנטאָג, דעם 28־טען 9 אַ אָוועגד פאָפּולערע פאַרשטעלונג
פון 1 ביז 2.50 זל.
איהר גרויסער סוד

אין 3 אַקטען מיט גזאַנג נינע — א. יאַקובאָוויטש, זידעל — ה. יאַקובאָוויטש

עס נעמען אָנטייל לויט א.ב. פרוינען: בעזמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, נערד, פאָדערמאַן און ווילאָנד. מענער אַריעל. אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָלאָנסקי און ראַקאָוו מוזיקאַלישע לייטונג—ל. זעלמאַן.

בילעטען אויף אַלע פאַרשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

2000 אַרבייטסלאָזע שטאַטישע סעזאָן־אַרבייטער אין לאָדז

פּראָטעסט געגען מאַגיסטראַט

(פ) אין פאָרגעזען יאָהר זענען אויף די שטאַטישע פּלאַנטאַציעס געווען בע־שעפטיגט 1700 אַרבייטער, דאַנענען הינטמיגסיאָהר זענען בעשעפטיגט נאָר 400 אַרבייטער; בײַ די אַרבייטען פון דער שטאַטישער קאָמונוקאַציע אָפּטי־לונג זענען געווען בעשעפטיגט 780 אַר־בייטער, הײַ־יאָהר אַרבייטען נאָר 600 פּערזאָן. בײַם פאַנאַלוזאַציע־בויי זענען הײַ־יאָהר רעדוצירט געוואָרען העכער 1000 אַרבייטער. אויף אַזאַ אַרבייט האָט הינטמיגס יאָהר דער מאַגיסטראַט רעדוצירט פון די עפענטלעך אַרבייטען בין 2000 סעזאָן־אַרבייטער, וואָס זענען אָהן בروים.

די סעזאָן־אַרבייטער האָבען אויף אַ ספּעציעלער פערזאַמלונג אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וואָס פּראָטעסטירט געגען דער רעדוקציע־פּאָלומיק פון מאַגיס־טראַט.

א יודיש קינד מיט'ז נאַמען באַלפּור

האָט מען נעכטען גע'מל'ט אין קהל'ס זויג־היים אין לאָדז

(פ) אין דער קהל'ישער זויג־היים, וואָס ווערט אָנגעפיהרט דורך לאָדזער „כאַן" (פּולגאָענע 39), אין געלעגען פאָרגעקומען אַ אונטערעסאַנטער בריט. מצד דער געזעלשאַפט „כאַן" האָט זיך בעשעפטיגט אין דער בריט־מילה פּרעזעס ד"ר ש. י. שוטנג, ד"ר מ. שיאַלבע, אַמזעל, פּוקס, קאַטאַלער; מצד דער קהלה: פּרעזעס ל. מונצבערג, וויצע־פּרעזעס דער בערגער און סעקרעטאַר נאַדעל.

מוהל און געווען ר' שבתאי דעלס. בײַ דער אָפּעראַציע האָט אַסיסטירט לי־דורג ד"ר אייזנער.

סנדק אויפ'ן דאָזיגען געזעלשאַפט־ליכען בריט אין געווען פּרעזעס מרצ־בערג; קוואַטער — וויצע־פּרעזעס בער־גער און פרל. ד"ר רחל לעוין, די אויפ־זעהערין פון דער זויג־היים, און יעלכען דאָס קינד ערציהט זיך.

ד"ר שוטנג האָט געמאַלט די ברכה און מעשה־„קאַטער" אַ נאָמען געגעבען דעם קינד פנימין באַלפּור, דעם פאַ־מיליען נאָמען פון דעם קינד יעדע זון דער פאַמיליען־נאָמען פון זיין מומער.

דערמאַטאַלאַגען צוזאַמענפאָר אין לאָדז

(§) אין די טעג פון 5. 6. 7. יוני וועט אין לאָדז פאָרקומען אַ אַלגעמיין פּוילישער צוזאַמענפאָהר פון דערמאַ־טאָלאָגען צווישען אנדערע וועלען אַ רייה לאָדזער דאָקטוירים לייענען רע־פעראַטען וועגען פערהיטונגס־איינשפּרי־צונגען.

לאָדזער קאָנצערט־פּאַלאַסט
„אַרדט"
אַלעע 1־טער מאַי 2
פריהער עגגלישער זאַל

קינסטלערישער לייטער: משה בראָדערזאָן
דירעקציע: יוסף סטרוגאַטש.
קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן.
קאָנפעראַנס: נתן רייכענבערג.

היינט 9 אָו. צו בילינע פרייזען
פון 80 גר. ביז 2 זלאָט.
נור 1 פאָרשטעלונג
ס'ווערט געשפּילט
טשאַקעדיג און קנאַקעדיג
אין צוויי טיילען
16 גאַנץ נייע שלאַגער־נומערן 16

בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער יצרן טאָג פון 1—11 און פון 5 נ"ט

4 דורכגעהער צעממיתט

אויפ'ז באַלוטער מאַרק

(§) אין אַמבולאַטאָריום פון דער קראַנקען קאַסע אויפ'ן באַלוטער מאַרק האָבען זיך נעכטען געמאָלדען פראַנ־טשישעק זשעבראָווסקי פון שוראַוויצ 14, בראָניסלאַוו קליטשקאָווסקי פון צי־מער גאַס 19, אַנטאָני שווידערסקי פון יאַנינאַ 5 און פעליקס בלאַשטשיק נאַוו־ראָט 87 מיט וואונדען אין די קעפּ. צע־בלוטיגטע און צעהרגטע. נאָכ'ן ערטיי־לען זיי הילף זענען די געליטענע אַוועק אין קאָמיסאַריאַט וואו זיי האָבען גע־מאָלדען אַז זיי זענען אויפ'ן באַלוטער מאַרק געשלאָגען געוואָרען פון אונבע־בעקאַנטע פערזאָנען. פּאָליציי האָט אונ־טערגענומען אַנ'אויספאָרשונג.

* * *

אויף סרעבערזשינסקאַ 83 איז פער־וואונדעט געוואָרען מיט אַ מעסער סטאַ־ניסלאַוו פּאַוולאַק. אַ איינוואוינער פון דער זעלבער נאַס. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף. פּאָליציי זוכט דעם אָנפאַלער.

אַ יונגעל אריינגעפאַלען איז אַ קעסעל מיט קאַכעדיג וואַסער

(§) נעלמען האָט אין דער ערציהונגס אַנשטאַלט „שיענקעוויטשובקאַ" פּאַזירט אַ אונגליקס־פאַל. דער 7־יעהריגער וולאַ־דיסלאַוו דאָבראַס פון פּאַביאַניצער 65 און לויפערנג אויבער'ן קאָרידאָר אַרבי־גע־פאַוועש און אַ קעסעל הייס וואַסער און שפּ־מאַל.

פּערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(35 פאָרטזעצונג)

— זאָג אונז אַלץ — האָט דער מונוסמער ווייטער גע־צייגען זיין אויספאָרשונג — עס זענען דאָך געווען נאָך מעהר מאַנדיטען, וואו זענען זיי אהינגעקומען? די ווייסע אודאי וואו זיי געפינען זיך די קענסט דאָך זיכער אַלץ, וואָס פער־ברענגען אָפּט אין די אומערדישע קאַטאַקומבען? וואו אַזוי קריגט מען זיך אַריין אין דער הייל פון אָט די אויס־וואורפען?

— איך וויים פון גאָרנישט — האָט מאַני אַ זאָג געמען מיט אַ גלייכגילטיגען טאָן.

— אַהא! אַזאַ יונגע אין שוין אַזאַ אַרויסגעטריבענע,— האָט דער מונוסמער זיך אָנגערופען שמייכלענדיג — די ווייסע אודאי, אַז אין דער באַסטיליע מאַכט מען נישט קיין שום צערעמאָניעס.

— אָ! איך וויים עס גאַנץ גוט, — האָט מאַני געענט־פערט — איך בין דאָך אַ פּאַריזער. אין דער שטאָט דער־צעהלט מען דאָך עפּיס אויסטערלישע זאַכען וועגען דאָזי־גען גיהנום.

— אַלזאָ, זעהסטו, ס'אין בעסער נישט צו פערזוכען פון דעם דאָזיגען פערגעניגען. איך וויל זיי אַמבעסטען פאַר דיר, וויל איך בין געגען דעם, אַז אַזאַ שעהן מוידעל זאָל ווערען אַזוי מורא'דיג געפּייניגט.

דאָס לעצטע וואָרט האָט דער מונוסמער ספּעציעל אונטערשטראָכען, זעהענדיג, וויז מאַני ווערט אונגאַ־צען בלייך.

— דו זעהסט אַליין — האָט ווייטער געצויגען דער מו־נוסמער — אַז מען דאַרף נישט בעשווערען די אויספאָרשונג, און די דאָרפסט אַליין זעהען מיר גאָנצ'יקומען שוין דערפאַר אַליין, וואָס איך טראַכטער דיך מיט אַזאַ לייטזעליגקייט.

מאַני האָט ווייטער געשווינען.

— אַלזאָ, וואו געפינען זיך די איבערגע רויבער?

— איך וויים פון גאָרנישט — האָט מאַני דרייסט גע־ענטפערט.

דער מאַרקיז האָט געקנייטשט דעם שטערען פון פעס, אָבער אין אַיינגעבליק אין זיין פּנים ווידער אויסגעלייס־טערט געוואָרען, זעהענדיג דאָס לוכטיגע, רייצענדע פּנים, אין נישט קאָנענדיג זיך אַיינהאַלטען פון גרויס לייד־גשאַפט.

— עס איז שוין די העכסטע צייט אַ טראַכט צו טון וועגען זיך — האָט ער געזאָגט צו זיך, — קוקענדיג אויף דעם שלאַנקען, שעהנעם געשטאַלט פון מיידעל, וואָס איז געשטאַנען הארט געבען איהם

ער האָט אויסגעשטרעקט זיינע לאַנגע, דאַרע אָרעמס, אַרומגעהעמענדיג מיט די בייגערדיגע הענד איהר ווייסען האַלז.

מאַני האָט אויגענבליקליך זיך נישט גערייהרט פון אָרט, נאָר פּלוצלינג האָט זי אַ כאַפּ געטון זיין האַנד און אַזאַ פעס־טען דרעה געטון, אַז ער האָט אַזאַ אויסגעשריגען פון וועה־טאָן.

— וואָס פאַרץ חוצפה — האָט מאַני זיך געבוזערט — האָס פאַר'ץ דרייסטקייט! אַזאַ אַלטער נאַר!

דער מונוסמער איז געבליבען אויסער זיך און נישט געקאָנט אַרויסברענגען קיין וואָרט. אַזאַ זאַך האָט איהם נאָך קיינמאָל און לעבען נישט פּאַסירט, איהם, וועמען אַ גאַנצע וועלט אַלטעט, איהם האָט די פערברעכערין אָנגערופען: — אַלטער נאַר. נון, דאָס איז אַ געוואַלדיגע פעלוידזיגונג.

— אַלטער נאַר, — האָט ער אויבערגע'חזר'ט עטלעכע מאָל.

— אַזוי איז עס — האָט מאַני ווייטער צוגעגעבען — איך בין נישט געוואוינט דערצו, אַז מען זאָל מיך דריקען און האַלזען, אויך וועל איך אויף אַלע פראַגען נישט געבען קיין אינטפּאָר, דערפאַר, וויל עס גלוסט מיך נישט! יאָ, — אין יעצט טוט דאָס, וואָס איהר געפינט אַזאַ פאַר נויטיג און וואָס אייער פּלוטס דיקטירט איך.

דער מונוסמער איז געוואָרען שפּאַרק דערצאָרנט.

— וואָס? — האָט ער אויסגערופען מיט פערבייטערונג

— דאָס איז אַ דרייסטקייט אַזוי צו רעדען צו מיר, צו מיר, דעם מונוסמער קאָלונ. מיין אינ־אויגיג וואָרט איז געגוג, אַז מען זאָל יעמוזדען אונצוגען אַרייגהאַקען אין דער באַס־מויליע. איז די נישטיג גפשל, וואָגסט זיך מיר עגטגעגצ־שטעלען?!

— יאָ, אַזוי איז עס, איך שטעל זיך דרייסט ענגעגען — האָט זי אָפּגעגמפּערט מיט אַ דונגער שטים — קוקער וועט נישט בכות זיין מיך צו צוזינגען צו ענטפערן אויף אייערע פראַגען.

— יאָ, איך וועל אייך אָבער יאָ צוזינגען — האָט דער מאַרקיז געשריגען אויפ'ן קול, רעבענדיג זיך די האַנד. וואָס האָט איהם פון פעסטען דרעה שטאַרק וועה געטון, — דיין חבר האָט מען שוין גענוג געפּייניגט דער פערשאָלטענער רויבער האָט אַ'אייזערנעם מח. אַהא, די ביזט בלאָס געוואָ־רען! און דער באַסטיליע איז נישטאָ קיין שום צערעמאָניעס. מען וועט דיר אָנטון די שרעקליכסטע יסורים.

מאַני איז געבליבען טויט־בלאַס, דערהערענדיג די שרעקליכע ווערטער. עס האָט זיך איהר פאַרנעשטעלט די עגגיים. זי האָט געזעהען, וויז די אַכזריות'דיגע זעלבער שטע־הען געבען איהר און מאַטערן זי.

— עס גלוסט דיר שוי זמורה צו זיין, די וועסט שוין מעהר נישט זיין אַזוי אַיינגע'עקשט'ט — האָט ער געזאָגט, קוקענדיג אויף דעם אָרימען מוידעל, צו וועלכען ער האָט אונגאַנצען געבראַנט פון גרויס לוזדיגונג.

— קום אַהער און בעט מיך אויבער — האָט ער זיך צו אַזאַ געוואַנדעט אַ מוילדער, ווי עס וואָלט גאָרנישט געווען.

ווען מאַני איז אַ שווייגענדיג געבליבען שטעהן און נישט געוואָלט זיך דערגעהנטערן צו איהם, איז ער האַסטיג אויפ־געשפּרונגען און ווידער זי אַרומגעלאָפען. מאַני האָט אַ גע־שריי געטון, און אויבער דער מאַרקיז האָט זיך אַרומגעקוקט, האָט ער געפונען, ווי מען האָלט איהם בײַם גאָרגעל. מאַני האָט איהם אַ פעסטען שלעדער געטון צו דער ערד און, אָנ־געהויבען שטוקען.

— די אויסוואורף אייגער! איך וויים גאַנץ גוט, וואָס די ווילסט פון מיר, אָבער פריהער וועט די וועלט אומקומען, אייער דאָס וועט פאַסירען. זעה, מיט וועמען די האָסט צו טון — האָט זי גערופען, שטיקענדיג איהם מיט די קנוהען, אַזוי אַז ער האָט זיך מאָמענטאַל אונגאַנצען פערלוירען

ער איז געלעגען אויף דעם דוואָן און שווער געאָטעמט, אַזוי ווי עס וואָלט איהם אויסגעפעהלט לופט צו אָטעמען.

— ראַטעווועט! ראַטעווועט! — האָט ער קוים ארויס־געטומלט — די דויבערין וויל מיך אומברענגען!

עס האָט געגוג לאַנג גערויערט בין עס איז עמיצער גע־קומען צו לויפען, ווייל דער קאָמענדאַנט האָט געהייסען די גאַנצע דינגערשאַפט זיך דערווייטערן, נישט הילענדיג שטע־רען דעם מונוסמער און דער פערזענלעכער אויספאָרשונג.

מאַני האָט אַלץ נישט אויפגעהערט צו שטוקען דעם מאַרקיז, אַזוי ווייט, אַז עס זענען אַזש בלויע פלעקען אַרויס אויף זיין פּנים.

— חולף, חולף! — האָט ער קוים אַרויסגעקרעכצט — איך שטאַרב, איך וועל עס נישט אויסהאַלטען!

דער קאָמענדאַנט איז אַריינגעלאָפען אין סאַלאָן, לע־פענדיג קוים דעם אָטעם.

(פאָרטזעצונג קומט)

צי ענדערן זיך מענשען, ווען זיי קומען צו געלד?

ווען מ'פערגעהמט אויך מיט דער פראגע: צו ענדערן זיך מענשען, ווען זיי קומען צו געלד? — מיז מען זיך דער מאנען און שלמה המלך'ס הוסטער (תפילה „ראש ועושר אל תיתן לי". ער, דער גרעסטער חכם פון דער וועלט, האט מאיינגעזעהן, אז דורך גרויס רעל־טום קען מען צו שאנדען ווערען און חלילה, און נאט פערגעסען, און דורך ארומקעטן מאן מען ווערען שלעכט און זיך פערגעסען מיט נידריגע און מיאוסע פרגסות, וואס פערשאפט אונז נישט צום בלוי און נאט'ס נאמען ווערט דא־דורך געלעסטערט. דעריבער האט ער געבעטען המריפנו לחם חקי — גוב מיר אז'אויסגעזעצטע פרנסה.

און די עטלוכע צעהנדלינג יאהרען, וואס איך פערגעס זיך מיט צדקה עני־נים, האב איך געמאכט פיל ערפאהרונג אויף דעם געביט און פיל קוריאזען גע־זעהען. איך וויל דא רעדען כאטש וועגען א טייל פון זיי.

מיט א לענגערע צייט צורוק בין איך געווען בייא א חסידישען ארענטלוכען יוד, א בעקאנטער נותן ביז'ן הייסטוגען טאג בעטען א נדבה. ארויסגעהענדיג פון גע־שעפט א צופרידענער, האלט מיר אפ זיין פערקויפער, א חסידישער בחור, און ער דערלאנגט מיר אויך א נדבה, כאטש ב'האב פון אזהם דאס נישט פערלאנגט. דאכט זיך, אז די טאט און לויבענס־ווערט, אמת? הייסט און אפ דער בחור שוין א זיידע. פוהרט גרוי־סע געשעפטען, בעזוצט עטליכע הייזער, רעבט זיך ביים רב'נס שליח"א מיש און וויל גולטען פאר אנ'אי, אי — נאר ארויסקריגען פון אזהם א נדבה, קומט אן קריעת ים סוף און, און מיסטען פאלען, געהט מען אויף מיט לערנען הענד, נאר מיט ענמת נפש.

לעצטנס האב איך אזהם דערמאנט אן די אמאליגע נדבה, וואס ער האט נאך זייענדיג אנ'ארימער בחור בתשעה חן געגעבען און הייסט, אלס עושר, לאזט ער מיך ארויס לערנען. פערטיי־דיגט ער זיך, אז הייסט קאסט אזהם געווען ביי א חסידישען ארענטלוכען יוד, א בעקאנטער נותן ביז'ן הייסטוגען טאג בעטען א נדבה. ארויסגעהענדיג פון גע־שעפט א צופרידענער, האלט מיר אפ זיין פערקויפער, א חסידישער בחור, און ער דערלאנגט מיר אויך א נדבה, כאטש ב'האב פון אזהם דאס נישט פערלאנגט. דאכט זיך, אז די טאט און לויבענס־ווערט, אמת? הייסט און אפ דער בחור שוין א זיידע. פוהרט גרוי־סע געשעפטען, בעזוצט עטליכע הייזער, רעבט זיך ביים רב'נס שליח"א מיש און וויל גולטען פאר אנ'אי, אי — נאר ארויסקריגען פון אזהם א נדבה, קומט אן קריעת ים סוף און, און מיסטען פאלען, געהט מען אויף מיט לערנען הענד, נאר מיט ענמת נפש.

לעצטנס האב איך אזהם דערמאנט אן די אמאליגע נדבה, וואס ער האט נאך זייענדיג אנ'ארימער בחור בתשעה חן געגעבען און הייסט, אלס עושר, לאזט ער מיך ארויס לערנען. פערטיי־דיגט ער זיך, אז הייסט קאסט אזהם

800 זלאטים א וואך נרכות...

נישט אמת, מיין פרינד, מוז איך אזהם ענטפערען. ביי אזא סומע וואלט די ווילטיגע אונסטיטוציע „ביית מחסה לזקנים" בעדארפט מעהר געניסען פון אונד, ווי ביין איצט.

און א דזשענטעלמאן קען איך, וואס און הייסט בעשטומט רייד און מזומן און אין נחלאות, ווי פאר דער מלחמה, נאר דעמאל טאן געוועזען בעקאנט אלס גוטן. בתשות חן האט ער געגעבען צדקה, און הייסט? פוהלט ער זיך גרוים און זיינע אויגען, ער זיינען פבוד און שלופעס, אבער פון צדקה־נעבען שטעהט ער אפ..

לעצטענס האט ער מיך אזוי ווייט ערדרעסט, אז ב'האב אזהם געפרעגט: אפשר האט אזהר א האס צו מיר פער־זעגליך, זאלען דערפון לערנען די ארי־מע אינסטיטוציעס? — נין, נין האט ער רמיר געענטפערט, מיר אנגעווינשען בל טוב און אריכת ימים און פארט מיך ארויסגעלאזען לערנען עטליכע מאל.

הייסט וופיל בעזוצער פון גרויסע פירמעס זענען פערהאן, וואס זענען געקומען פון דער פראוויגיי קיין לאד־זלם פון אין נחלאות, ווי פאר דער מלחמה, נאר דעמאל טאן געוועזען בעקאנט אלס גוטן. בתשות חן האט ער געגעבען צדקה, און הייסט? פוהלט ער זיך גרוים און זיינע אויגען, ער זיינען פבוד און שלופעס, אבער פון צדקה־נעבען שטעהט ער אפ..

לעצטענס האט ער מיך אזוי ווייט ערדרעסט, אז ב'האב אזהם געפרעגט: אפשר האט אזהר א האס צו מיר פער־זעגליך, זאלען דערפון לערנען די ארי־מע אינסטיטוציעס? — נין, נין האט ער רמיר געענטפערט.